ΒΩΜΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΟΣ Α΄. — ΑΡΙΘΜΟΣ 7

Ἀθήνα, Φλεβάρης 1 — 1919

Τὸ φύλλο λεπτὰ 40. Στὸ ἐξωτερικὸ μισὸ φράγκο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ : *Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι ! (συνέχεια).*
ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ : *Εἰδύλλιο (μετ. Τέλλου Ἄγρα).*
ROMAIN ROLLAND: *Ζὰν-Χριστόφ (μετ. Γ. Μπούρλου).*
Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑ: *Μικρὰ εἰδύλλια.*
ΣΠ. ΜΟΣΧΟΥ : *Παραμυθάκια (ποίημα)*
ΒΕΛΜΟΥ : *Γιὰ τὸν Μανώλη Μαγκάκη.*
ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ: *«Τί λὲν τὰ κύματα» (Κριτικὸ σημείωμα).*
Η ΑΔΕΡΦΕΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ.
ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ : *(Τὸ εἰδύλλιο τοῦ Θεοκρίτου.— Γιὰ ἕνα διήγημα τοῦ Δημοσθ. Βουτυρᾶ.— Κ. Φαλτάϊτς: ὁ θάνατος τῆς ἀδελφῆς μου.*— Guillaume Apollinaire.—*Ὁ Βιβλιοθηκάριος.*
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ.

Ὁ «Βωμὸς» ἐκδίδεται στὴν 1η καὶ στὶς 15 κάθε μῆνα, σὲ 16 σελίδες καὶ μὲ σκίτσα τῶν συνεργατῶν του.

Ἡ μισὲς εἰσπράξεις αὐτοῦ τοῦ φύλλου καθὼς καὶ τοῦ ἐρχομένου, θὰ χρησιμέψουν γιὰ βοήθημα στὶς τρεῖς ἀδερφὲς τοῦ μεγάλου μας διηγηματογράφου ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ. *Κυτάχτε καὶ σχετικὸ ἄρθρο.*

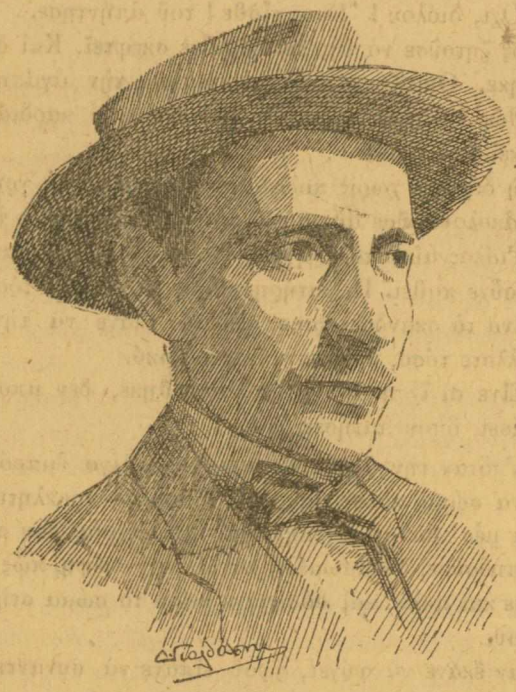

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

(Σκῆτσο Δ. Γιολδάση)

ΑΥΤΟΙ ΕΙΝΕ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ !

(συνέχεια)

Τὴν ἄλλη μέρα καθισμένος ὁ Γιάλας στὸ γραφεῖο του στὸ κατάστημα τοῦ Πλάτα, ἔγραφε. Κανεὶς ἄλλος δὲν ἦταν ἐκεῖ στὸ βαθὺ καὶ γεμᾶτο κριθάρια καὶ σανοὺς μαγαζί.

Στὸ νοῦ του ἐρχόταν ἡ Ἀγγελική, καὶ κάθε τόσο σταματοῦσε τὴν ἐργασία του, γιὰ νὰ σκεφτεῖ καὶ πάλι, γιὰ τὴν ἀπόφαση ποῦ εἶχε κάνει. Καὶ ταραζότανε στὴν ἐνθύμηση τῶν λόγων, ποὖχε ἀκούσει..

Το χθεσινὸ ἀπόγεμμα εἶχε πάει κεῖ, πέρα, ποὺ καθόταν ἡ Ἀγγελική, κ' εἶχε ρωτήσει γιαὐτὴ κάτι γνωστούς του. Ἔμαθε πῶς κατοικοῦσε σ' ἕνα βαθὺ ὑπόγειο ἑνὸς καφενείου. Ὁ ἄντρας της μέθυσος, χαρτοπαίχτης, οὔτε φρόντιζε γιαὐτὴ διόλου, καὶ λέγανε μάλιστα, πῶς τὴν εἶχε παραδώσει στὸν καφετζῆ, σὲ κεῖνον δηλαδή, ποὺ τοὺς εἶχε δώσει τὸ ὑπόγειο νὰ κατοικοῦνε.

Αὐτὸ τὸν εἶχε ταράξει καὶ μιὰ ἐπιθυμία τοῦ ἦρθε νὰ τὴν πάρει, νὰ τὴν ἀποσύρει ἀπ' ἐκεῖ, ἀπ' αὐτούς.

Καὶ ταπεφάσισε γρήγορα. Θὰ τῆς τὄλεγε ἅμα τὴν ἔβλεπε, καὶ θὰ τὴν ἔπερνε μαζί του, σπίτι του..

Ἀλλὰ μετά, μετὰ ἄρχισε νὰ τὸν ἐνοχλεῖ μιὰ σκέψη. Τί θὰ τὴν ἔκανε ὕστερα ; Μάταια, ἔλεγε στὸν ἑαυτό του, πῶς ἅμα θὰ τὴν ἀπολάμβανε, θὰ τὴν ἔδιωχνε. Νόμιζε πῶς ἔνοιωθε μέσα του τὸ ἐναντίο, πῶς δὲ θὰ τὸ ἔκανε. Ὄχι, ὄχι δὲ θὰ τὴν ἔδιωχνε, δὲ θὰ τὴν πετοῦσε στὸ δρόμο καὶ θἄμπλεχε !

— Βλάκα, αὐτὸ φοβοῦμαι, ἔλεγε, καὶ καλλίτερα νὰ τὴν ἀφήσεις ὅπου εἶνε ! Θὰ μπλέξεις !.

Καὶ θέλησε νὰ συμβουλέψει τὸν ἑαυτό του πῶς καλλίτερο θἄτανε νὰ τὴν ἔχει ἐρωμένη χωρὶς νὰ τὴν ἔχει μαζί του. Ἀλλ' εὐθὺς σαὐτὸ εἶπε :

— Ὄχι, ὄχι ἀδύνατο !. Τί εἶμαι γώ ! Μὰ εἶνε δυνατὸν σκεπτότανε, νὰ λυπηθεῖ πιά ! Πάει, ἡ λύπη, γι' αὐτόν, πάει !. Θὰ τὴν ἔπερνε τὴν Ἀγγέλικα, στὸ σπιτάκι του θὰ τὴν ἔβαζε μὲ τὴ γρηὰ Φυσαρμόνικα, νὰ κάθεται, κἔπειτα :

— Πήγαινε στὸν ἄντρα σου, ἢ στὸν καφετζῆ σου ! θὰ τῆς ἔλεγε..

Καὶ αὐτὸ πάλι ξακολούθησε, ἢ ἔκανε νἀρχίσει καὶ στὸ μαγαζὶ τοῦ Πλάτα, τὴν ἄλλη μέρα. Ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ εἶπε περγελαστικὰ στὸν ἑαυτό του :

— Ἀλήθεια ; τὸ πιστεύεις ;. Μωρὲ ξέρω γώ !. Ἅμα τὴν ἀπολαύσω θὰ φύγει αὐτό, ποὺ βλέπεις θὰ φύγει ! θὰ ξεθυμάνει !. Γιαὐτή ; τὸ ὕστερο, ὕστερο σ' ἕνα σπίτι τὴ βάζω, σ' ἕνα σπίτι !. Ὁρίστε !..

Ὁ καταστηματάρχης ἦρθε. Ἦτανε μὲ κάποιο χωριάτη καὶ συμφωνοῦσε, ὅπως καταλάβε, ἄλογο.

Τὸν εἶδε νὰ πηγαίνει στὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο του, καὶ τὸν ἄκουσε νὰ λέει :

— Γιὰ κύτταρο ντέ, νὰ δεῖς καὶ σὺ μὲ τὰ ματάκια σου! γιατὶ μὲσκασες, μὲσκασες, καὶ γιαὐτὸ τὸ κάνω !... Τὸ βλέπεις ; Γιὰ κύτταρο ντέ, καλά !.. Ἔ, τὸ βλέπεις ; Τόσο μοῦ στοιχίζει, ὅσο νὰ τὸ φέρω δῶ στὸ χάνι !. Ἔφερα εἴκοσι μαζί !. Βλέπεις λοιπόν ; Καὶ τί κέρδος σοῦ ζητῶ ;. εἶνε

ντροπῆς ! Μωρέ, πουλάκι μου, δέ θέλω νὰ σὲ γελάσω, σὲ πήρα ἀπὸ καλὸ μάτι καὶ τὸ κάνω αὐτό. Κἔπειτα σύ, ξέρεις ἀπ' ἄλογα, σὲ κατάλαβα !

Δὲν ἀξίζει περισσότερο !. Αὐτὸ ποὖκανα νὰ σοῦ δείξω τὰ βιβλία μου, δὲν τὸ κάνει κανένας, κανένας, οὔτε ὁ θεός!. μὰ ἀδελφός του νᾶνε ! Εἶνε τὰ μυστικά μου !.

— Σὲ ὅλους τὰ ἴδια λέει, ἅμα βρεῖ κανέναν !.. εἶπε μὲ τὸ νοῦ του ὁ Γιάλας. Ὕστερα στὸν ἑαυτό του :

— Βλέπετα !. Στὄπα κι' ἄλλοτε, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε δυνατοί !. δὲ λυποῦνται κανέναν, κυτάζουνε νὰ κερδίσουν, νὰ ζήσουν καλά !. Ἐσύ ;.

Ἡ φωνὴ τοῦ Πλάτα πάλι:

— Ἄ, ὄχι, μὴν κόβεις οὔτε πεντάρα ! Θὰ δώσεις σωστὲς χίλιες διακόσιες ! Σκέψου πῶς πέρνεις ἄλογο θεριό, τὄδες, ἀπὸ χάνι ! Ἀράπικο !..

— Ναί, ναί, πρόσθεσε μὲ τὸ νοῦ του ὁ Γιάλας, ποὺ κουβαλοῦσε τέσσερις, πέντε μῆνες ἄμμο καὶ δὲν τραβοῦσε καὶ γιαὐτὸ μᾶς τὸ δώσανε !. Καὶ μᾶς στοιχίζει τετρακόσιες πενήντα !

Ὁ Πλάτας μὲ τὸ χωρικὸ συμφώνησαν. Ἔμειναν στὶς χίλιες ἑκατὸ ἑβδομήντα πέντε. Ὁ ἀλογοέμπορος τοῦ χάρισε ἕνα εἰκοσιπεντάρικο, γιὰ νὰ τοῦ δείξει ὅπως ἔλεγε, πῶς τὄκανε, γιατὶ τὸν πῆρε ἀπὸ καλὸ μάτι.

— Πᾶμε νὰ σοῦ δώσω τώρα ἕναν καφέ ; τοῦ εἶπε ἅμα τελειώσαν. Καὶ φύγανε.

— Αὐτοὶ εἶνε οἱ δυνατοί ! εἶπε πάλι ὁ Γιάλας στὸν ἑαυτό του. Δὲ λυποῦνται οἱ ἄτιμοι, κανέναν, κανέναν, τὸν ἑαυτό τους μόνε !. Ὄχι σὰν καὶ σένα !. Τότε, μάλιστα, βλάκα, τότε !.

Ἔσφιξε τὰ δόντια καὶ κούνησε τὸ κεφάλι δεξιὰ κι' ἀριστερά.

— Ἡ λύπη, ἡ λύπη ! Καὶ νὰ μὴν κανει κακιὰ πράξει τό παιδάκι !. Ἔ, ρὲ κουνενέ ! Βλάκα !. Ἂς εἶνε ὅμως, εὐτυχῶς πάει, πάει ! Θὰ τὸ δοῦμε !. Τί θὰ δεῖς ; νὰ ἄρχισε, καὶ μεθαύριο, ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες, θὰ τὸ δεῖς !

Σὲ λίγο θέλησε νὰ γράψει, ἀλλὰ τοῦ ἦρθε ἡ ἐνθύμηση τῆς Ἀγγέλικας καὶ κύταξε τὴν ὥρα. Πλησίαζε μεσημέρι.

Σηκώθηκε καὶ πηγαίνοντας στὴν πορτα κύταξε ἔξω. Ζητοῦσε ἕνα μικρὸ ὑπηρέτη.

— Σένα σπίτι, ποὺ λές, τὴ βάζω ἔπειτα, σ' ἕνα σπίτι!. εἶπε.

Εἶδε τὸν Πλάτα νἄρχειται. Κ' εἶχε τὸ πρόσωπο ὅλο εὐχαρίστηση.

— Ἄντε πήγαινε νᾶ φᾶς ! τοῦ εἶπε αὐτός.

*
* *

Ὁ οὐρανὸς ἦτανε συννεφιασμένος. Σύννεφα κομματιασμένα εἶχαν πέσει καὶ κρύψει τὸν ἥλιο.

Βάδιζε γρήγορα νὰ φτάσει στὰ δέντρα, μέσ' τὸν κῆπο, ὅπου θὰ τὴ συναντοῦσε. Εἶχε τὼρα, ποὺ βάδιζε, μιὰ λαχτάρα νὰ φτάσει γρήγορα, νὰ τὴ δεῖ. Οἱ ἄλλες σκέψεις του μόλις τὸν πλησίαζαν ἐδιώχνονταν, διαλύονταν ἀπ' τὴ λαχτάρα σὰ σύννεφα ἀπ' ὀρμητικὸν ἄνεμο.

Μέσ' τὸν κῆπο δὲν ἦταν κανείς. Τὰ δέντρα μόνα κουνιόντουσαν τινάζονταν ῥίχνοντας τὰ φύλλα τους, ἄφιναν φωνές, στενάζανε..

Ἔφτασε στὸ μέρος, ποὺ τῆς εἶχε πεῖ, κ' ἔκανε νὰ πιστέψει πῶς δὲ θὰ ἐρχόταν, ἀλλ' εἶδε μιὰ μορφὴ νὰ σηκωθεῖ κοντὰ ἀπ' τὴ μαρμαρένια σκάλα. Ἦταν αὐτή !

Γρήγορος τὴν πλησίασε.

Χτενισμένη σήμερα, καὶ τὸ πρόσωπό της εἶχε ἴχνη πούδρας. Τὰ μάτια της λάμπανε ὅπως ὅταν τὴ γνώρισε.

— Ἔλεγα, πῶς δὲ θἀρχόσουνα ! τῆς εἶπε.

— Τί λέτε !

Τὶς εἶπε νὰ περπατήσουνε μέσ' τὰ δέντρα, καὶ κούνησε τὸ κεφάλι της λέγοντας :

— Ναί, ναί, ὅπως θέλετε !

Καὶ μπήκανε μέσ' τὰ δέντρα ποὺ κουνιόντουσαν, φωνάζανε μανιακά !

Περπατήσανε λίγο σιωπηλοί.

Τὴν εἶδε νὰ τὸν κυτάζει ἀπὸ κάτω, γέρνοντας τὸ κεφάλι.

— Ἄλλαξα ἐ ; πῶς σοῦ φαίνομαι ; τὴ ῥώτησε.

— Ὄχι, διόλου ! Ἴδιος εἶσθε ! τοῦ ἀπήντησε.

Αὐτὸς ζητοῦσε νὰ τῆς πεῖ ὅτι εἶχε σκεφτεῖ. Καὶ δέ δυσκολεύτηκε. Θυμίζοντας τὰ περασμένα, τὴν ἀγάπη του, πού, καθῶς τῆς εἶπε, πάντα βρισκότανε στὴν καρδιά του, ἔφτασε κεῖ ποὺ ἤθελε.

Αὐτὴ δέχτηκε χωρὶς πολλά καὶ μάλιστα, πολὺ γρήγορα. Θὰ τὸν ἀκολουθοῦσε αὔριο στὸ σπίτι του, ὅτι αὐτὸς ἤθελε..

Ὁ Γιάλας αὐτὸ τὸ γρήγορο τὸ ἀπέδωσε στὸ κατρακύλισμα ποὖχε παθει. Παρατήρησε ὅμως, ὅτι κάθε τόσο, ἔσβυνε κεῖνο τὸ σκανδαλιάρικο, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ τὴν ἐπιθυμεῖ ἄλλοτε τόσο, κ' ἔπερνε ἕνα παιδικό.

— Εἶνε τὰ ἴχνη τῆς τρέλας ! σκέφθηκε, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἀφίσει, ὅπου πατήσει, ἴχνος !.

Ἀλλ' ὅταν τὴν ἄφινε νὰ προχωρεῖ λίγο ἐμπρός, κἔβλεπε ἕνα σώμα καλοφκιαγμένο, ὄμορφο προκλητικό, νὰ φαίνεται μέσ' ἀπ' τὰ παλιόρουχα, ἡ ἐπιθυμία του πιὸ δυνατὴ ξεπηδοῦσε, δυναμωμένη καὶ ἀπ' τὴ σκέψη, πῶς δὲ θὰ περνοῦσε καὶ πολύ, καὶ θἄσφιγγε κεῖνο τὸ σώμα στὴν ἀγκαλιά του..

Ὅταν ἔκανε νὰ φύγει, ἀφοῦ εἶπανε νὰ συναντηθοῦνε στὸ ἴδιο μέρος, τὴν ἴδια ὥρα, αὐτὴ τὸν κράτησε :

— Κάτσε ἀκόμα ! τοῦ εἶπε.

Τὸν ἔπιασε καὶ ἀπ' τὸ σακκάκι. Εἶχε ὅμως τόσο παιδικό, τόση ἀφέλεια αὐτή της ἡ κίνηση, ποὺ αἰσθάνθηκε συγκίνηση. Κ' ἔμεινε λίγο.

Στὸ δρόμο ὅμως, ὅταν χωρίσανε, ἔλεγε :

— Βρέ ἄς τὴν ἀπολαύσω ἐγὼ τώρα, κ' ἔπειτα βλέπουμε !. Μὰ εἶδες πῶς τὰ φουρνίζω τὰ ψέμματα ; Ἀπ' τὸν καιρὸ κεῖνο, δὲν εἶχα πάψει νὰ τὴν ἀγαπῶ !.

Κάτι θυμήθηκε :

— Βρέ, βρέ ! ἔκανε, ἀλήθεια, γιὰ θυμίσου ; ποὺ δὲν τῆς εἶχες πεῖ ποτὲ τότε, ὅτι τὴν ἀγαπᾷς ; καὶ μέ τρόπο τὸ ἀπέφευγες ; Γιατὶ ἤθελες, λέει, νὰ μὴ λὲς ψέμματα, ἐπειδὴ δὲν αἰσθανόσουνα ωωστὴ ἀγάπη γι' αὐτή !. Μὰ τί βλάκας εἴμουνα !..

*
* *

Ἀφοῦ ἔφαγε ἐπέστρεψε στὸ γραφεῖο του.

Στὸ στενὸ ἔμπασμα τῆς δεύτερης εἰσόδου, ποῦ μπῆκε, ἕνα ὑποσκότεινο, εἶδε κάποιο νὰ ἐμποδίζει τὸ πέρασμα, σκυμμένος, μὲ τὸ σῶμα του. Κάτι ἔφκιαχνε, ἢ κοίταζε κάτω.

— Μιὰ στιγμή, παιδί μου ! τοῦ εἶπε γιὰ νὰ περάσει.

Ὁ ἄνθρωπος σηκώθηκε καὶ τοῦ ἀπήντησε :

— Ὁρίστε, πατέρα μου !

Κυταχτήκανε.

— Δὲ σᾶς γνώρισα, τοῦ εἶπε ὁ Γιάλας, μαὐτὰ τὰ ῥούχα !

Ἦταν ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Πλάτα καὶ φοροῦσε κάτι παλιὰ σταχτιά, ῥούχα, ἐνῷ πάντοτε ἦταν καλοφορεμένος μὲ μπλὲ μαρὲ ῥούχα.

Αὐτὸς δὲ μίλησε, ἀλλὰ τὸν κύταξε μὲ περιφρόνηση.

Ὁ Γιάλας μπῆκε μέσα τρίζοντας σιγά, τὰ δόντια του.

— Ποῦ θὰ μοῦ πάτε !. Ἄ, ἄ !. θὰ σᾶς πιῶ τὸ αἷμα ! ἔλεγε.

Κάθισε στὴ θέση του καὶ στράφηκε καὶ κύταξε στὴ στενὴ εἴσοδο :

— Ἄτιμε ! Φτάνει νὰ γίνει καὶ θὰ θὰ δεῖς !. Ἐδῶ ἐκτὸς ἀπ' τὸν Τσουλούπα, ἐκτὸς ἀπ' αὐτόνα, τοὺς ἄλλους τοὺς βρῆκες σὲ μιὰ κουταλιὰ νερό, πνίχτους ! πνίχτους ! ἔλεγε στὸν ἑαυτό του. Αὐτὸ νὰ γίνει θέλω ! Ἄστη ἐκείνη ! Τί νὰ τοὺς κάνεις τοὺς ἔρωτας ! Ἐδῶ, ἐδῶ ! ἢ θὰ γίνεις κάτι, νὰ μὴν ἔχεις κανέναν ἀνάγκη, ἢ νὰ βουλιάξεις ! Νὰ σὲ κρεμάσουν καλλίτερα! Στὴν καρμανιόλα ἑκατὸ φορές !.

Ἡ ματιά του πῆγε ἔξω. Κείνη τὴ στιγμὴ ἕνας νέος καλοντυμένος, εἶχε σταθεῖ ἔξω ἀπ' ἕνα παράθυρο ἀνοιχτό, καὶ φώναξε :

— Μαμά !.

Μιὰ γυναίκα μεσόκοπη μὲ κόκκινη ῥόμπα, φάνηκε στὸ παράθυρο. Κάτι τῆς ζήτησε καὶ τοῦ τὸ ἔδωσε. Καὶ ὁ νέος ἔφυγε, ἐνῷ ἡ μητέρα του σκυμμένη, τὸν κύταζε..

— Μαμά ! ἔκανε ὁ Γιάλας, μαμά ! Ἐγὼ δὲν εἶχα ποτὲ μαμά, μάνα !

Καὶ ζήτησε, ἢ στράφηκε ὁ νοῦς του πίσω καὶ σὰ σὲ σκοτεινὸ μέρος, ζητῶντας τὸ πρόσωπο μάνας. Ἄδιο ἦταν τὸ μέρος καὶ κανένα πρόσωπο δὲ φάνηκε. Στὴ θέση ὅμως, ποὺ θὰ φαινότουν τὸ πρόσωπο τῆς μάνας, ἢ τοῦ πατέρα, εἶδε δυὸ πρόσωπα νὰ παρουσιασθοῦνε. Ἕνα ἦτανε μὲ μακρυὰ γένεια καὶ ῥάσα, καὶ τἄλλο γυναίκας μελαχρινῆς.

Αὐτὸς μὲ τὰ μακρυὰ γένεια ἦταν ὁ θεῖος του δεσπότης, ποὺ τὸν ἀνέθρεψε, καὶ ἡ γυναίκα κάποια συγγενής του, ἀνεψιά του ἔτσι τὴν ἔλεγε, ποὺ ἔμενε μαζί του. Καὶ σὰ νὰ τὸν εἶδε ὁ Γιάλας πάλι, μὲ δίχως ῥάσο, μὲ τὸ μέσα θαλασσί, φορεμά του, ζωσμένο, ξεσκούφωτο, μὲ τὰ μαλλιὰ τυλιγμένα σὰ γυναίκας, νἄδε τὴν κόκκινη μύτη του, καὶ νἄκουσε τὴ βροντερὴ φωνή του νὰ τραγουδεῖ :

Ντερμπεντέρισα Βασίλω,
στρῶσ' τὸ μπράτσο σου νὰ γύρω .

Δὲν ἦταν καὶ κακός. Τὸν ἔστελνε σχολεῖο, τὸν ἄφινε νὰ παίζει.. Ἀλλ' ἐκείνη, ἐκείνη ! Μιὰ στρίγγλα μιὰ στρίγγλα, ποῦ κάθε τόσο, ἀφορμὲς θἄβρισκε νὰ τὸν κατηγορήσει ! Τὸν ἄφινε νησιτεία ! Αὐτός, ὁ Γιάλας, τἄλεγε ὅλα στοὺς φίλους του, πρὸ πάντων στὸν Τσουλούπη, τοῦ ἔλεγε τί τραβοῦσε καὶ τελείωνε πάντα ἔτσι :

— Ἄχ, ἂν εἶχα κἐγὼ τὴ μάνα μου, ἢ τὸν πατέρα μου, δὲ θὰ τὰ τραβοῦσα αὐτά !.

Ἀπ' ὅλους τοὺς φίλους του, ὁ Τσουλούπης, ἕνα παιδί, ποὺ δὲν πήγαινε σχολειό, ἀλλὰ γύριζε ἔτσι χωρὶς νὰ κάνει τίποτα, αὐτὸς μόνε τὸν λυπόταν πολύ. καὶ θύμωνε γιὰ τὴν τυραννία, ποὺ τοὔκανε ἡ θειά του, ὅπως τὴν ὀνμόαζε ὁ Γιάλας. Φοροῦσε καὶ τότε ὁ Τσουλούπης τσαρούχια, καὶ κάθε ἀπόγευμα πήγαιναν στὸν πετροπόλεμο μαζί. Μιὰ φορὰ τοὔχανε σπάσει τὸ κεφάλι...

Ὁ Γιάλας χαμογέλασε. Σὰ νἄδε πάλι, σβυστὰ ὅμως, τὸν Τσουλούπη μικρὸ μὲ τὰ τσαρούχια του, νὰ πετᾶ τὴ σημαία του, ἕνα μαντίλι, ποὖχε πάνω ζωγραφισμένο τὸν Ἀθανάσιο Διάκο, καὶ νἄρπάζει τὸ μέτωπό του. Κείνη τὴν ἡμέρα τὸν εἶχαν προβιβάσει σὲ σημαιοφόρο, ἀλλὰ δὲν τοῦ βγῆκε σὲ καλό.

Στὴν πόρτα ὁμιλίες.

Μπῆκε ὁ Πλάτας μὲ κάποιο φίλο του.

Τοὺς ἄκουσε νὰ μιλᾶνε γιὰ πολιτικὰ καὶ πρόσεξε τί λέγανε.

Κούνησε τὸ κεφάλι μὲ φοβέρα :

— Καλά, καλά ! Μωρ' ἔχετε νὰ πάθετε ! Μὰ θὰ γίνει;. Ἔ, κιἂν δὲ γίνει ;. Γίνει δὲ γίνει ἐγὼ πήρα τὸ δρόμο μου!. Μόνε γιὰ τὴν ὑποστήριξη !.

Σὰ νἄκουσε ὅμως τὴ φωνὴ τοῦ Τσουλούπη νὰ τοῦ λέει:

— Εἶνε τελειωμένο ! θὰ πάθουνε τὸν ταραχό τους ! Ἐμεῖς ὅμως τὴ δουλιά μας !. Ὁ λύκος στὴν ἀνεμοζάλη χαίρεται !.

*
* *

Εἶχε νυχτώσει πολὺ ποὖφυγε.

Οἱ δρόμοι ἦτανε βρεμμένοι καὶ κάπου, κάπου ψυχάλες πέφτανε.

Ὧρες ὁλόκληρες, βροχὴ δυνατή, μὲ κεραυνούς, ἔλουζε τὴν πόλη καὶ τὸν ἐμπόδισε νὰ φύγει.

Καὶ πήγαινε χωρὶς νὰ σκέπτεται τίποτα. Ὁ νοῦς του, βρῆκε ποὺ τὸ παρατήρησε, ἔμοιαζε μὲ τὸν οὐρανὸ τὸ σκοτεινό, ποὺ τὸν σκέπαζε, ποὺ δὲν ἔρριχνε πιὰ βροχή, οὔτε πύρινες κορδέλες νὰ σχίζουν τὸν ἀέρα.

Εἶδε στὸν ἀσφαλτωμένο δρόμο, ποὺ γιάλιζε ἀπ' τὰ νερά, σκιὲς νὰ τρέχουνε μαζί του, νὰ τὸν ἀκολουθοῦνε, σκιὲς μεγάλες. Μιὰ πλατιά, σὰ ζωντανὴ σκέπη τοῦ Ἄδη, φευγάτη ἀπ' τὰ καταχθόνια βασίλειά του, ἔτρεχε, τὸν ἀκολουθοῦσε κιαὐτή...

Τὰ δέντρα φεύγανε μαζευόντουσαν στὸ πέρασμά του, ἀλλὰ τὰ μυτερὰ κυπαρίσσια, οἱ κορυφές τους σαλεύανε, κουνιόντουσαν σὰ μπιχτὲς μέσα κεῖ, ἢ σὰν οὐρὲς δαιμόνων, ποὺ τὸ σῶμα τους βρισκόταν χωμένο στὴ γῆ..

Τοῦ ἦρθε κάποια εὐχαρίστηση νὰ πιστέψει, πῶς ἦτανε δαίμονας καὶ γιαὐτὸ τὰ δέντρα μαζευόντουσαν στὸ πέρασμά του, καὶ γιαὐτὸ τὸν ἀκολουθοῦσε κείνη ἢ σκιά, ποὺ τὴν εἶδε σὰ σκέπη τοῦ Ἄδη.. Ἦτανε γιὰ νὰ τὸν προφυλάει..

Ξαφνικὰ ἄστραψε μακρυά.

Ἡ λάμψη αὐτὴ τοῦ ἔφερε στὸ νοῦ, χωρὶς νὰ ὑπάρχει καμμιὰ σχέση, τὸ πλεμόνι τὸ φουσκωμένο τοῦ ἀνθρώπου, ἔπειτα τἄλλα μαυριδερὰ ἐντόσθια καὶ τὰ πόδια τὰ κομμένα μὲ τὰ παπούτσια..

Εἶδε, ἡ τοῦ φάνηκε πῶς εἶδε στὴν ἐνθύμησή τους, μιὰ χαρὰ μιὰ εὐχαρίστηση.

— Θὰ τὸ δεῖς, εἶπε στὸν ἑαυτό του, ἐγὼ ἀληθινά, κατὰ βάθος εἶμαι κακός! καὶ θὰ κατορθώσω νὰ γίνω σωστὸς δαίμονας!.

***

Στὴν ταβέρνα βρῆκε ὅλους μαζεμμένους. Κείνη τὴ στιγμὴ ἔλεγε ὁ Μάλτας:

— Ὁ κατεργάρης εἶνε τσαλακωμένη ἐξυπνάδα!

— Ὅμορφο λόγο εἶπες! τοῦ ἀπήντησε ἁπλώνοντας τὸ χέρι του ὁ κὺρ Σπύρος.

Εἶδε ποὺ αἰσθάνθηκε εὐχαρίστηση, ποὺ τοὺς βρῆκε κ' ἔκανε νὰ μιλήσει κιαὐτὸς ν' ἀνακατευτεῖ στὴν ὁμιλία νὰ γελάσει, καὶ θύμωσε:

— Μὰ πάλι τὰ ἴδια!.

Κ' ἔμεινε σιωπηλός, ἢ μὲ λίγα λόγια, σοβαρός.

Ὁ Τσουλούπης ἤρθε σὲ λίγο. Πῆρε μιὰ καρέκλα καὶ πῆγε κοντά του.

— Ξέρεις, τοῦ εἶπε σιγά, αὔριο στὶς ἐννιά!

***

Μεθυσμένος πῆγε καὶ πλάγιασε. Τὸν πῆρε εὐθὺς ὁ ὕπνος, ἕνας ὕπνος βαθὺς καὶ ὅλο ὄνειρα.

Ἔβγαινε ἀπ' ἕνα ὑπόγειο βαθύ, κ' ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα του εἶδε σ' ἕνα ψηλὸ στῆλο, πολὺ ψηλό, μπιγμένο στὴ γῆ, ἕναν ἄνθρωπο δεμένο ψηλά, στὴν ἄκρη του.

Μιὰ γυναίκα, ποὺ βρισκόταν ἐκεῖ, κάτι τοὔπε γιαυτὸν τὸ δεμένο. Ἀλλὰ σὲ λίγο, εἶδε πῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος βρισκότανε ψηλά, δεμένος στὸ στῆλο.

Πρόσωπα πολλά, πολλὰ τὸν πλησιάζανε κοντά, κοντά, στὸ πρόσωπο, σὰ νἄχανε φτερὰ νὰ στεκόντουσαν στὸν ἀέρα κ' ὕστερα μὲ γέλιο γινόντουσαν ἄφαντα. Κ' ἔβλεπε καὶ πολλὰ γνωστά του πρόσωπα.

Τὸ Μάλτα, τὸν κὺρ Σπύρο, τὸ Χειλόρμπεη καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ποὺ συχνάζανε στὸ μαγεριὸ τοῦ Τσιμπίδα.

Κ' εἶχε αὐτὸς γυρμένο τὸ κεφάλι, κ' αἰσθανόταν ὑπερηφάνεια γιὰ τὸ μαρτύριο ποὺ τοὔκαναν, ποὺ τὸν εἶχαν καταδικάσει.

Ὕστερα εἶδε πῶς πήγαινε νύχτα μὲ κάποιον. Κι' αὐτὸς ἦταν ἕνας φίλος του παλιός, πεθαμένος, ἀπὸ λίγα χρόνια. Καὶ περπατοῦσαν ὁ ἕνας στηριγμένος στὸν ἄλλον. Εἶχε παρατηρήσει στὸ δρόμο, πῶς αὐτὸς εἶχε παχύνει. Καὶ ἤξερε στὸν ὕπνο του, πῶς ὁ φίλος του δὲ ζοῦσε.

Κοντά, ἢ ἀπ' ἔξω ἀπ' ἕνα σπίτι, ποὖμοιαζε μὲ τὸ σπίτι τῆς πόλης, ποὖμενε μὲ τὸ δεσπότη, αὐτός, ὁ φίλος του, τραβήχτηκε ἀπότομα καὶ τοῦ εἶπε:

— Εἶνε ὥρα νὰ πάω στὴν τρομοκρατία μου!

Καὶ πρὶν προφτάσει νὰ τὸν ἐμποδίσει, ἄρχισε νὰ φεύγει, χωρὶς νὰ τρέχει, ἀλλὰ τόσο γρήγορα, ποὺ τὸν ἔχασε.

Παρατήρησε ὅμως, ὅτι ἂν καὶ πεθαμένος, παραμέριζε γιὰ νὰ μὴ συγκρουστεῖ μὲ τοὺς διαβάτες καὶ ὅτι κι' αὐτοὶ τὸ ἴδιο κάνανε, τοὔκαναν τόπο γιὰ νὰ περάσει.

Ξύπνησε, ἐνῶ ἔβλεπε πώς τὸν κυνηγοῦσε μεγάλη φωτιά, ποὺ μὲ δύναμη καὶ τρομερὴ γρηγοράδα, κατέκαιε τὴν πόλη, ὅπου περνοῦσε. Κ' ἔτρεχε νὰ σωθεῖ, ἐνῶ ἔβλεπε πίσω του τὴ φωτιὰ γρήγορη νὰ τὸν ἀκολουθᾶ καίοντας σπίτια, τὰ πάντα..

Καὶ ξύπνησε ἱδρωμένος, ταραγμένος.

— Μὰ τί ὄνειρο εἶνε αὐτό; εἶπε. Μπά! παράξενο ὄνειρο!. Ἂς τὸ διάολο!

Στὸ νοῦ του ἦρθε ἡ Ἀγγέλικα, ἀλλὰ κοντὰ σαὐτό, γρήγορα θυμήθηκε τὰ χθεσινὰ καὶ τὸν ἔκαναν νὰ θυμώσει, νὰ ταραχτεῖ μὲ τὸν ἑαυτό του.

Ἄ, δὲν ὑποφερόταν!. Τὸν θυμήθηκε διαχυτικό, νὰ μιλᾶ σὲ ὅλους, νὰ συζητᾶ καὶ μάλιστα νὰ τραγουδᾶ!

Τοῦ ἦρθε κάτι κακὸ νὰ κάνει στὸν ἑαυτό του καὶ σηκώθηκε μανιακός.

Εἶδε τὰ ῥούχα του πεταμένα σὲ μιὰ καρέκλα, ἄλλα κάτω, τὸ πουκάμισό του σὲ μιὰ γωνιὰ ῥιχμένο, τὸ καπέλο του, καὶ τὰ κύταξε μὲ ἔχθρα σὰ νἄταν κάποιου θανάσιμου ἐχθροῦ του ῥούχα.

Κ' εἶχαν ἔρθει κι' ἄλλοι μαζί τους, στὴν παρέα τους. Καὶ μὲ ὅλους μιλοῦσε αὐτός, μὲ ὅλους γελοῦσε, εἶχε πιάσει φιλία!..

Δὲ μποροῦσε ὅμως νὰ θυμηθεῖ πῶς ἦταν αὐτοὶ καὶ ποιοὶ ἦταν. Ἔβλεπε σὰ μέσα σὲ σκοτάδι τὰ πρόσωπά τους νὰ κινοῦνται καὶ γιὰ μιὰ στιγμή. τὰ σύγχισε μὲ τὶς μορφὲς ποὖχε δεῖ στὸν ὕπνο του, ὅταν ἔβλεπε πῶς ἤτανε στὸ στῆλο, ψηλά, δεμένος.

Ἄκουσε τὴ γρηὰ Φυσαρμόνικα, ὅπως τὴν ἔλεγε, μέσα σἄλλο δωμάτιο, νὰ μιλᾶ, κάτι νὰ λέει. Σαὐτὸν θὰ μιλοῦσε δίχως ἄλλο.

Ἡ φωνὴ τῆς γρηᾶς τὸν ἐνόχλησε:

— Σκάσε, στὸ διάολο! τῆς φώναξε ἄγρια.

Ἡ φωνὴ τῆς γρηᾶς ἔπαψε.

— Ἔχω τὴ φούρκα μου, νἄχω κι' αὐτή! εἶπε κιἄρπαξε τὰ ῥούχα του γιὰ νὰ ντυθεῖ.

— Ξέρω γώ, ξέρω γώ! ἔλεγε κουνῶντας τὸ κεφάλι, καθὼς ντυνόταν γρήγορα.

Κ' ἐπειδὴ ἡ ἐνθύμηση τῆς Ἀγγέλικας ὅλο ἔκανε νᾶ φανεῖ, εἶπε μὲ θυμό:

— Ἄσε με καὶ σύ ιώρα!

Καὶ ντύθηκε τραβῶντας τὰ ῥούχα του μὲ δύναμη σὰ νἄθελε νὰ τὰ ξεσχίσει. Τόδε αὐτὸ ποὖκανε καὶ θέλησε νὰ συμβουλέψει τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ τίποτα!

— Στὸ διάολο!

Ὅταν πάλι πῆγε στὸν καθρέφτη γιὰ νὰ σιάξει τὰ μαλλιά του, κύταξε ἄγρια τὴ μορφή του:

— Γιὰ μούτρα! ἔκανε δείχνοντάς τα, οὓς τὸ διάολο! κρύστιχε, κούφιε!. Τίποτα δὲ θὰ γένεις!

Καὶ τραβήχτηκε νὰ μὴν τὰ βλέπει.

— Θὰ κοπεῖ καὶ τὸ κρασί, εἶπε σὲ λίγο, κ' ἔτσι θἄχω τὰ λογικά μου νὰ προσέχω! Πάει ὅτι ἔγινε, ἔγινε τώρα!. Καὶ δὲν εἶδες, βρέ, πῶς ἀπ' τὴν ἡμέρα, ποὺ κάνεις τὸ σοβαρό, ποὺ ἄλλαξες, ἂς ποῦμε, λίγο, ὅλοι ἀρχίσανε νὰ σὲ σέβονται;

Βλάκες. ἠλίθιοι εἶνε οἱ ἄνθρωποι, κιῆνοι σωστὰ καὶ κάτι πιὸ πολύ!.

Πάλι ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς γρηᾶς ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα τώρα, καὶ μικρὸ ξύσιμο σαὐτή..

Ὁρμητικὰ πῆγε κι' ἄνοιξε.

— Τὶ θέλεις; ῥώτησε τὴ γρηὰ ποὺ φάνηκε, μιὰ γρηὰ μὲ ζαρωμένο, πολὺ ζαρωμένο πρόσωπο.

— Νὰ τὶς μπάλωσα! τοῦπε αὐτὴ δείχνοντας ἕνα ζευγάρι κάλτσες κίτρινες, μπαλωμένες μᾶσπρη κλωστή.

Ἡ ματιά του πῆγε στὶς κάλτσες, ἔπειτα πάλι, στὸ καταζαρωμένο πρόσωπό της.

Τὰ μάτια της ἤσυχα τὸν κύταζαν. Ἀλλὰ γιατὶ τοῦ φάνηκαν τώρα νὰ μοιάζουνε στὴν ἔκφραση μὲ τὰ μάτια ἑνὸς σκυλιοῦ ποὖχε, καὶ ποῦ τὸ σκότωσε ἔπειτα;.

Ἔκανε ἕναν τιναγμὸ καὶ τῆς εἶπε:

— Τώρα πάει! βαριοῦμαι νὰ τὶς βγάλω!. Αὔριο!

Καὶ διωρθώνοντας τὸ καπέλο του βγῆκε καὶ πῆγε πρὸς τὴν πόρτα.

— Μὰ τί θὰ φάμε σήμερα; ἄκουσε τὴ γρηὰ νὰ τοῦ λέει.

Σταμάτησε. Ἔφερε τὸ χέρι του στὸ μουστάκι του καὶ εἶπε σιγά:

— Ἄ, ναί, πρέπει καὶ νὰ φάμε!. Μὰ καὶ τί νὰ φάμε, γρηά;. Ἔχεις ἀκόμα λεπτά;.

— Ναί, ναί!. τί λὲς νὰ πάρω, λοιπόν;

Μιὰ σκέψη τοῦ ἦρθε φέροντας σὰν ἄνεμος δυνατὸς τὴν ἀναστάτωση..

— Πάρε ὅτι θέλεις, ὅτι σᾶρέσει! τῆς εἶπε φεύγοντας γρήγορα.

(ἀκολουθεῖ.)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΑΚΙΑ

Ω! μὴ ζητᾶς νὰ ξαναρθοῦν πίσω τὰ καλοκαίρια.
περάσανε γιὰ μᾶς, περάσαν πιά,
Κι' ἡ ὄμορφες στιγμὲς μεσ' τὰ ζεστὰ τὰ μεσημέρια
κι' εἶν' ὅλα τώρα κρύα στὴ καρδιά.

Τὰ πεῦκα ποῦ μᾶς σκιάζανε, 'ναι τώρα πεθαμένα
γύρ' ὅλα τόσο χινοπωρινά!...
Ω! μὴ ζητᾶς πάλι ν' ἀκοῦς τραγούδια ξεχασμένα
ποῦ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὰ πῶ ξανά.

Ἀπ' ταναμένο τζάκι π' ἀγάλι ἀγάλι σβύνει
περνοῦν ἡ θύμησες θαμπὲς-θαμπές.
Κοίτα, καλή' τὸ καλοκαίρι πέρασε κι' ἀφίνει
χινόπωρα καὶ βαρυχειμονιές.

Ἔλα κοντά μου, θέλω νὰ πάψω νὰ θυμοῦμαι
κάτι γλυκιὲς στιγμές· κι' ἀλήθεια
πόσο κουράστηκα νὰ νοσταλγῶ καὶ νὰ λυποῦμαι,
γιὰ τὰ τραγούδια καὶ τὰ παραμύθια.

Κύταξε τὸ τζάκι π' ὅλο σβύνει καὶ μὴ μοῦ μιλήσεις
γιὰ τὰ περασμένα καὶ τὰ τραγουδάκια.
Ἂς' ἔτσι νὰ σβύσουν, νοσταλγίες κι' ἀναμνήσεις
ξέχασέ τα, πάρτα, γιὰ παραμυθάκια.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΣΧΟΣ

ΜΙΚΡΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ

1

Στὸ φίλο μου Ἰωσὴφ Παπαδόπουλο

Φτερωμένο πέρασμα τῆς κόρης,
Τὴν αὔγή, στὸ πράσινο λιβάδι,
Ποῦ ὁ μικρὸς βοσκὸς μὲ τὴ φλογέρα
Βόσκει τὸ χιονόμαλλο κοπάδι.

Μὲ τὴ γλυκειὰ φλόγα στὴ ματιά του
Ν' ἀλαφροδιαβαίνῃ τὴν κυττάζει.
Τρυφερὰ χαϊδεύοντας τὸ χνούδι,
Ποῦ στ' ἀπάνω χείλι του χαράζει.

2

Στὸ φίλο μου Στέφανο Πάργα

Μὲ τί δειλὴ καρδιά, τί ἀνάλαφρα
Προσπέρασα τόσο κοντά του.
Τερπνὰ καὶ ξένοιαστα κοιμώτανε
Στὴν ἀσημένια ἐλιὰ ἀπὸ κάτου.

Γραμμένο στῆθος τοῦ βοσκόπουλου,
Γυμνό, τ' ἀέρια ποῦ φιλοῦσαν.
Μὲ τῶν ματιῶν μου ἔτσι τὸ κύτταξα
Τὴν ἄκρη,—ποῦ γλυκὰ πονοῦσαν.

3

Στὴ μνήμη μου, ἀπαλά, τὴ μαραμένη,
Δάκρυ δροσιᾶς ἐστάλαξεν, Ἐλένη.

Μικρή, στὸν κάμπο μὲ τὶς τιντιλίνες,
Θυμᾶμαι, ποῦ σ' ἐτρόμαζαν οἱ χῆνες.

Στὸ πόδι τὸ κρινᾶτο δαγκωμένη,
Θυμᾶμαι, ποῦ μοῦ γύριζες κλαμένη.

Καὶ τὸν ὡραῖο μας πετεινὸ θυμήσου,
Ποῦ σοῦ ἅρπαξε ἀπ' τὰ χέρια τὸ ψωμί σου.

Χελιδονιοῦ φωνὴ ἔβγανες, Ἐλένη.
Τί θύμηση γλυκειά, χαριτωμένη.

4

Πειὰ ἡ φλογέρα σου δὲ θὰ ἠχολογήσῃ,
Τὴν καρδιά μας γλυκὰ νὰν τὴ μεθύσῃ;

Τὸ τραγούδι σου, καστανὲ τσοπάνη,
Ποιὰ νεράϊδα κακιὰ τὄχει μαράνει;

Ἂν ἦταν ἔτσι γλήγορα νὰ σβύσῃ,
Πειὸ καλὰ νὰ μὴν τὄχαμε γροικήσει.

Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ

Τὸ προηγούμενο φύλλο μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ διηγήματος τοῦ Βουτυρᾶ, βρίσκεται στὰ κιόσκια καὶ τὰ βιβλιοπωλεῖα. Τὰ περασμένα μόνο στὰ βιβλιοπωλεῖα.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΕΙΔΥΛΛΙΑ - XXVII

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ *

ΔΑΦΝΙΣ καὶ ΚΟΡΗ

ΔΑΦΝΙΣ

Καὶ τὴν Ἑλένη ἕνας βοσκὸς τὴν εἶχε ξεπλανέσει·
βοσκὸς κι' ἐγώ, κι' ἔτσι φιλῶ τὴν ἐδική μου Ἑλένη.

ΚΟΡΗ

Μιὰ μάταια τύχη πάει πολὺ κανεὶς νὰ τὴν παινέσῃ.

ΔΑΦΝΙΣ

Αὐτὰ τὰ μάταια τὰ φιλιὰ τὴ χάρι ἔχουν κρυμμένη !

ΚΟΡΗ

Πλένω τὰ χείλη μου, βοσκέ, γιὰ ἰδές, κ' εἶναι σδυσμένα!

ΔΑΦΝΙΣ

Τὰ πλένεις ; τότε δός μου τα, νὰ σ' τὰ φιλήσω πάλι.

ΚΟΡΗ

Φίλησε τὶς δαμάλες σου· μὴ 'γγίζῃς μιὰ παρθένα !

ΔΑΦΝΙΣ

Μὴ χαίρεσαι ! σᾶν ὄνειρο σοῦ φεύγει ἡ νειότη ἀγάλι.
Τὸ ῥόδο σκόνη γίνεται, σταφίδα τὸ σταφύλι !
Ἔλα κοντὰ 'στὶς ἀγριλιές, γιὰ νὰ σοῦ πῶ πιὸ πέρα !

ΚΟΡΗ

Πολληώρα ἔτσι μὲ 'πλάνεσες μὲ τὰ γλυκά σου χείλη.

ΔΑΦΝΙΣ

Πᾶμε ἀπὸ κάτω ἀπ' τὶς φτελιές, ν' ἀκούσῃς τὴ φλογέρα!

ΚΟΡΗ

Χαίρου την· τρέμω τὴ χαρά, ποὺ εἶναι φαρμακεμμένη.

ΔΑΦΝΙΣ

Τῆς Ἀφροδίτης τὴν ὀργὴ καὶ σὺ μὴν ἀψηφήσῃς !

ΚΟΡΗ

Σοῦ τὴν χαρίζω· ἡ Ἄρτεμι νὰ μ' ἔχῃ ἀγαπημένη.

ΔΑΦΝΙΣ

Θὰ σὲ πληγώσῃ, καὶ θὰ κλαῖς χωρὶς νὰ σταματήσῃς.

ΚΟΡΗ

Ἂς μὲ πληγώσῃ· ἡ Ἄρτεμι θὰ μὲ φυλάξῃ πάλι·
Μάζεψε ἐσὺ τὰ χέρια σου, -γιὰ σοῦ τρυπῶ τὰ χείλια !

ΔΑΦΝΙΣ

Δὲν τοῦ ξεφεύγεις τοῦ Ἔρωτα, καθὼς ποτέ, καμμιὰ ἄλλη.

ΚΟΡΗ

Μόνος θὰ στέργῃς τὸ ζυγὸ καὶ θὰ σὲ τρώῃ ἡ ζήλεια.

ΔΑΦΝΙΣ

Σὲ χέρια σκιάζομαι κακὰ νὰ μὴ σὲ παραιτήσῃ !

ΚΟΝΗ

Πολλοὶ μ' ἐζήτησαν· κανεὶς δὲ μ' ἄρεσεν ὡς τώρα.

ΔΑΦΝΙΣ

Νά,κι' ἄλλος πάλι ἀπ' τοὺς πολλούς, ποὖρθε νὰ σὲ ζητήσῃ.

ΚΟΡΗ

Τί νὰ σοῦ πῶ! μόνο οἱ καϋμοὶ τοῦ γάμου εἶναι τὰ δῶρα.

ΔΑΦΝΙΣ

Ποιὸς σ'τῶπε;οἱ γάμοι ὅλοχαρὲς καὶ γέλοια ἔχουν μονάχα.

ΚΟΡΗ

Λένε, ἡ γυναῖκα πὼς μπροστὰ στὸν ἄντρα της ζαρώνει.

ΔΑΦΝΙΣ

Ἀλλοιῶς γιὰ πέστο!Οἱ ὄμοιες σου καὶ ποιὸν φοβοῦνται τάχα;

ΚΟΡΗ

Τρέμω τὴ γέννα· ἡ χάρη της εἶν' ἄγρια σᾶν πληγώνῃ.

ΔΑΦΝΙΣ

Ἡ ἀγαπημένη σου Ἄρτεμι θὰ σὲ λυτρώσῃ πάλι.

ΚΟΡΗ

Τὴν ὠμμορφιά μου οἱ πόνοι μου θὰ ἰδῶ νὰ μ' ἀφανίζουν.

ΔΑΦΝΙΣ

Καὶ 'στὰ παιδιά σου πάλι εὐθὺς σᾶ λάμψῃ νὰ προβάλῃ.

ΚΟΡΗ

Κι'ἂν 'πῶ τὸ ναί; σᾶν τί προικιὰ μοῦ τάζεις, ποὺ ν'ἀξίζουν;

ΔΑΦΝΙΣ

Τὴ μάντρα, τὸ κοπάδι μου καὶ τὶς βοσκὲς -σ'τὰ δίνω !

ΚΟΡΗ

Γιὰ κάνε μου ὅρκο, 'στὰ στερνὰ νά μὴ μ' ἀλησμονήσῃς!

ΔΑΦΝΙΣ

Στὸν Πᾶνα ἀμώνω ἀληθινὰ κι' ἂν μ' ἔδιωχνες νὰ μείνω.

ΚΟΡΗ

Τάξε μου, κάμαρες κι' αὐλὲς καὶ δῶμα θὰ μοῦ χτίσῃς ;

ΔΑΦΝΙΣ

Κι' αὐτά, καὶ τὸ κοπάδι σου θὰ βγαίνω νὰ βοσκήσῃ...

ΚΟΡΗ

Καὶ μὲ τί μάτια τὸ φτωχὸ πατέρα ν' ἀντικρύσω ;

ΔΑΦΝΙΣ

Πὲς τ' ὄνομά μου, καὶ θὰ ἰδῇς τὴν ὥρα ἂν δὲ βλογήσῃ!

ΚΟΡΗ

Ἀλήθεια, τ' ὄνομα περνᾷ, καὶ θὲ νὰ 'στὸ ρωτήσω.

ΔΑΦΝΙΣ

Ὁ Δάφνις, τοῦ Λυκίδα ὁ γυιός, μὲ τὴ Νομαία μητέρα.

ΚΟΡΗ

Τὸ σόϊ σου δὲ θὰ 'στ' ἀρνηθῶ, μὰ ἐγὼ δὲν πάω πιὸ πίσω.

ΔΑΦΝΙΣ

Μὰ οὔτε φαντάζει τοῦ καλοῦ Μενάλκα ἡ θυγατέρα.

ΚΟΡΗ

Δεῖξε μου τώρα τὶς βοσκές, τὴ στροῦγγα νὰ γυρίσω !

ΔΑΦΝΙΣ

Τὰ κυπαρίσσια ἔλα νὰ ἰδῇς, νὰ σειοῦνται ὁλανθισμένα.

ΚΟΡΗ

Βόσκετε, γίδια, ὡς ποὺ νὰ ἰδῶ τί μοῦταξε ὁ Τσοπάνης.

ΔΑΦΝΙΣ

Ταῦροι, σταλίζετε ὤμμορφα, νὰ δείξω 'στὴν παρθένα !

ΚΟΡΗ

Α ! πῶς ξαμώνεις, σάτυρε; 'στὸν κόρφο τί μοῦ πιάνεις;

ΔΑΦΝΙΣ

Σοῦ δείχνω τὸ πῶς δένουνε τῆς παρθενιᾶς τὰ μῆλα.

ΚΟΡΗ

Γιὰ τὸ Θεό ! λιγώνομαι ! βγάλ' το τὸ χέρι, ἄχ φτάνει !

ΔΑΦΝΙΣ

Κουράγιο ἀγάπη μου! Ἔτσι δὰ μὴν τρέμῃς σᾶν τὰ φύλλα!

ΚΟΡΗ

Μ' ἔχεις 'στὴ λάσπη· ἐντρόπιασα καὶ τὸ καλὸ φουστάνι.

ΔΑΦΝΙΣ

Κάτω ἀπ' τὰ πέπλα ἐγὼ πυκνὴ προβειὰ θὰ σοῦ ξαπλώσω.

ΚΟΡΗ

Ἄχ πάει ! τί σκίζεις; μοῦλυσες τῆς παρθενιᾶς τὴ ζώνη;

ΔΑΦΝΙΣ

Στὴν Ἀφροδίτη πρῶτα αὐτὴν γιὰ τάμμα θὰ τὴ δώσω !

ΚΟΡΗ

Σταμάτα, δόλιε ! βήματα... τ' ἀκοῦς; κάποιος ζυγώνει!

ΔΑΦΝΙΣ

Οἱ φυλλωσιὲς τὸ γάμο σου λαλοῦνε ἡ μιὰ 'στὴν ἄλλη.

ΚΟΡΗ

Τὰ πέπλα ὡς κάτω μοῦ ὥργωσες· γυμνοῦλα ἔτσιμ'ἀφήνεις!

ΔΑΦΝΙΣ

Ἔννοια σου ἐσύ, καὶ πιὸ ὤμμορφα θὲ νὰ 'στὰ κάνω πάλι!

ΚΟΡΗ

Ναί, κι'οὔτε ἁλάτι,'στὰ στερνά, μιὰ στάλα θὰ μοῦ δίνῃς.

ΔΑΦΝΙΣ

Δὲν ἦταν μὲ τὴν ἴδια μου ψυχὴ νὰ σὲ σκεπάσω·;

ΚΟΡΗ

Φταίει ἡ μονιά σου, ὦ Ἄρτεμι· μὴ μ' ὀργιστῇς ἐμένα !

ΔΑΦΝΙΣ

Βῶδι 'στὴν Κύπρι, τοῦ Ἔρωτα δαμάλι θὰ τσιμάσω !

ΚΟΡΗ

Γυναῖκα σπίτι μου γλυστρῶ κι' ἐκίνησα παρθένα !

ΔΑΦΝΙΣ

Στρέφεις μητέρα καὶ παιδιῶν βυζάστρα, ὄχι πιὰ κόρη.

Μὲ τέτοια λόγια 'ξάναυαν μουρμουριστὰ στὴ χλώρη
ὁ ἕνας τὸν ἄλλο· 'σκώθηκε τὸ κλέφτικο κρεββάτι,
κι' αὐτὴ τ' ἀρνιὰ γιὰ τὴ βοσκὴ ξεχώριζε τρεχάτη
μ' ἀλαφρωμένη τὴν καρδιά, μὰ μὲ σκυφτὸ κεφάλι·
κι' αὐτός, χορτάτος ἀγκαλιά, 'στὰ βῶδια ἔτρεξε πάλι.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Μεταφραστὴς

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τὰ ποιήματα ποὺ λάβαμε εἶναι πολλά, πάρα πολλά. Εἶναι ἀδύνατο νὰ δημοσιεύονται ὅλα σ' ἕνα φύλλο. Γι' αὐτὸ ἀποφασίσαμε κάθε φορὰ νὰ δημοσιεύομε μιὰ σειρὰ τραγούδια ἑνὸς καὶ δυὸ-τρία σκόρπια. Θὰ τὰ βάζουμε μὲ τὴ σειρὰ ποὺ τὰ λαβαίνουμε.

Ἕνα σημείωμα τοῦ νέου μας συνεργάτη κ. Γ. Ηράτσικα γιὰ τὸν μακαρίτη Πλάτωνα Ροδοκανάκη, δὲν μπόρεσε νὰ μπῇ σ' αὐτὸ τὸ φύλλο κι' ἴσως τὸ δημοσιέψουμε στάλλο. Ἀπὸ τάλλο ἴσως ἀρχίσουμε καὶ τὶς γλωσσολογικὲς μελέτες τοῦ Μ. Φιλήντα. Ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο θὰ παρακολουθοῦμε πλατεία τὴ ξένη φιλολογικὴ κίνηση.

ROMAIN ROLLAND

ΖΑΝ-ΧΡΙΣΤΟΦ

(Μετάφραση μερικῶν σελίδων)

Θὰ ἦταν ἔργο πολὺ ἀνώτερο τῶν δυνάμεών μου, ἂν ἐπιχειροῦσα νὰ δώσω ἀνάλυση τοῦ κολοσσιαίου αὐτοῦ ἔργου τοῦ Rolland,—τὸ ὁποῖο δυστυχῶς εἶναι τόσο λίγο γνωστὸ στὸν τόπο μας, καὶ ποῦ ἀσφαλῶς, θὰ χρησίμευε νὰ διδάξῃ, νὰ βάλῃ στὴ θέση τους, καὶ νὰ δείξῃ τὸ δρόμο, σὲ μερικούς, ἢ μᾶλλον σὲ πολλούς, ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελλόμενους τὸν τεχνίτη, στὴν τόσο γόνιμη χώρα μας.—Θᾶτανε, λέγω, μιὰ ἀνειλικρίνεια πρὸς τὸν ἑαυτό μου, πρὸς τὴ συνείδησή μου, τὸ νὰ θέλω νὰ ἔχῃ κῦρος καὶ βαρύτητα ἡ ἀνάλυση ἑνὸς ἔργου, ποῦ εἶναι ἴσως ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα, ἂν ὄχι τὸ μεγαλύτερο, ποῦ εἶδε ὁ αἰῶνας μας κι' ἴσως κι' ἄλλοι περασμένοι αἰῶνες. Γι' αὐτὸ χωρὶς νὰ ἐκφέρω καμμιὰ δική μου γνώμη, καμμιὰ ἀτομική μου κρίση, παραθέτω ἕνα λιγόγραμμο σκίτσο τῆς γενικῆς μορφῆς τοῦ ἔργου, μιὰ ἀμυδροτάτη idée générale, ποὺ μᾶς δίνει αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Rolland, στὸν πρόλογο τοῦ ἕβδομου τόμου, τοῦ Ζὰν-Χριστόφ, (Dans la maison), καὶ τὴ μετάφραση μερικῶν ἐκλεκτῶν σελίδων τοῦ τελευταίου τόμου : «La Nouvelle Journée» . . . . .

«Εἶμουνα ἀπομονωμένος. Ἀσφυκτιοῦσα, ὅπως τόσοι ἄλλοι στὴ Γαλλία, μέσα σἕνα πνευματικὸ κόσμον ἐχθρικό· ἤθελα νὰ ἀναπνεύσω, ἤθελα νἀντιδράσω ἐνάντια ἑνὸς νοσηροῦ πολιτισμοῦ, ἐνάντια μιᾶς σκέψης διεφθαρμένης ἀπὸ μιὰ ψεύτικη μερίδα ἐπίλεκτων, ἤθελα νὰ πῶ σαὐτὴ τὴ μερίδα : «ψεύδεσαι, δὲν ἀντιπροσωπεύεις τὴ Γαλλία.»

«Γιὰ νὰ τὸ κατορθώσω, μοῦ χρειάζταν ἕνας ἥρωας μὲ καρδιὰ καὶ μὲ μάτια ἁγνά, ποῦ νἄχε τὴν ψυχὴ ἀρκετὰ ἀνέπαφη, γιὰ νἄχῃ τὸ δικαίωμα νὰ μιλήσῃ, καὶ τὴ φωνὴ ἀρκετὰ δυνατή, γιὰ νἀν τὴν κάνῃ ἀκουστή. Δημιούργησα μὲ ὑπομονὴ αὐτὸ τὸν ἥρωα. Ηρὶν ἀποφασίσω νὰ γράψω τὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ ἔργου, τὸ κυκλοφόρησα μέσα μου ὁλόκληρα χρόνια· ὁ Χριστὸφ δὲν μπῆκε σὲ δρόμο, παρὰ ἀφοῦ εἶχα χαράξῃ γι' αὐτὸν τὸ δρόμο, ἴσα μὲ τὸ τέλος· καὶ τέτοια κεφάλαια σὰν τὸ **«La Foire sur la Place»**(1), τέτοιοι τόμοι σὰν τὸ τέλος τοῦ ***Ζὰν-Χριστόφ***, ποῦ δὲν θὰ ἐκδοθοῦνε παρὰ ἀργότερα, γραφτήκανε προτίτερα ἀπ' τὴ **«L'Aube»**(2), ἢ σύγρονα μ' αὐτήν.—Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ πρόλογος αὐτός, ποῦ γράφτηκε τὸ Γενάρη τοῦ 1909, πρώτιστα ἐνδιαφέρει τὸν πέμπτο καὶ ἕβδομο τόμο : «La Foire sur la Place» καὶ «Dans la Maison», ὅπου ὁ συγγραφέας, ἀφήνει τὴ δράση τοῦ ἥρωά του, γιὰ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ μελετήσῃ βαθειὰ τὸν κόσμο ποὺ τὸν περιβάλλει, ἀπ' ὅλες του τὶς ἄποψες, καὶ γενικά, γιὰ νὰ δώσῃ μιὰ σαφῆ ἰδέα, καὶ νἀποκρυσταλλώσῃ, τὴν πνευματικὴ κατάσταση, καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς σύγχρονης Εὐρώπης, καὶ πρὸ παντὸς τῆς Γαλλίας.—Ἡ ἐνόραση τῆς Γαλλίας, ποῦ καθρεφτίζεται στὸν Χριστὸφ καὶ στὸν Ὀλιβιέ,(3) εἶχε πάρει, ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὴν ὡρισμένη θέση της, στὸ βιβλίο. Δὲν πρέπει

(1) Ὁ 5ος τόμος. (2) Ὁ 1ος τόμος.

(3) Εἶναι ὁ δεύτερος ἥρωας τοῦ ἔργου, ποῦ ἐμφανίζεται ἀπὸ τὸν ἕκτο τόμο : «Antoinette».

* Ἀπαγορεύεται ἡ παράσταση 'στὸ θέατρο χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ »Βωμοῦ».

"ΒΩΜΟΣ,,

ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ — ΣΕΛΙΔΕΣ 16

Συνδρομὴ προπληρωτέα 10 δρχ. φρ. τὸ χρόνο σὲ καλὸ χαρτὶ δρχ. φρ. 25. Συνδρομὲς καὶ ὅτι ἄλλο στέλνωνται στὸν κ. Σπῦρο Μόσχο, Περικλέους 28 — Ἀθήνα.

λοιπὸν νὰ θεωρηθῇ σὰ παρέκβαση τοῦ ἔργου, ἀλλὰ σὰν ἕνας σταθμὸς ποὖχε καθαρισθῇ ἀπὸ πρῶτα κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου, ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ἐξῶστες τῆς Ζωῆς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους θεωρεῖ κανεὶς τὸν κάμπο ποῦ διάβηκε, καὶ τὸ μακρυνὸ ὁρίζοντα πρὸς τὸν ὁποῖο θὰ ξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του.

»Εἶνε φανερὸ πῶς ποτὲ δὲν εἶχα τὴν πρόθεση νὰ γράψω ἕνα μυθιστόρημα, σαὐτοὺς τοὺς τελευταίους τόμους (La Foire sur la Place, καὶ Dans la Maison), οὔτε καὶ πουθενὰ ἀλλοῦ στὸ ὑπόλοιπο ἔργο. Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ ἔργο ; Ποίημα ; — Τί ἀνάγκη ἔχετε ἀπὸνα ὄνομα ; Ὅταν βλέπετε ἕναν ἄνθρωπο, τὸν ῥωτᾶτε ἂν εἶνε ῥομάντζο ἢ ποίημα ; Αὐτὸ ποῦ δημιούργησα εἶναι ἕνας ἄνθρωπος. Ἡ Ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου δὲν περικλείεται καθόλου στὸ πλαίσιο μιᾶς φιλολογικῆς φόρμας. Ὁ νόμος της εἶνε μέσα της· καὶ κάθε Ζωὴ ἔχει τὸ νόμος της. Ὁ ὁρισμός της εἶναι μιὰ δύναμη τῆς φύσης. Ὑπάρχουν ἀνθρώπινες Ζωὲς ποῦ εἶναι γαλήνιες, ἄλλες, μεγάλοι ξάστεροι οὐρανοὶ ποῦ περιπλανῶνται τὰ σύννεφα, ἄλλες, γόνιμοι κάμποι, ἄλλες ἀπόκρημνες κορφές. Ὁ ***Ζὰν-Χριστόφ,*** μοῦ φάνηκε πάντοτε σὰν ποταμός· τὸ εἶπα, ἀπὸ τὶς πρῶτες σελίδες.—Στὸ ῥοῦ τῶν ποταμῶν ὑπάρχουν ζῶνες, ποῦ οἱ ποταμοὶ ἁπλώνουνται, φαίνουνται πῶς κοιμοῦνται, ἀντικατοπτρίζοντας τὸν κάμπο ποῦ τοὺς περιβάλλει, καὶ τὸν οὐρανό. Ὡστόσο δὲν παύουν νὰ ζοῦν καὶ νἀλλάζουν· καὶ κάποτε αὐτὴ ἡ φαινομενικὴ ἀκινησία σκεπάζει ἕνα γοργὸ ῥεῦμα, τοῦ ὁποίου ἡ βιαιότητα θὰ γίνῃ αἰστητὴ πιὸ μακρυά, ἔξαφνα, στὸ πρῶτο ἐμπόδιο. Τέτοια εἶναι ἡ εἰκόνα τῶν δύο νέων τόμων τοῦ ***Ζὰν-Χριστόφ.***

Τώρα ποῦ συσσωρεύτηκε γιὰ πολύ, ἀπορροφῶντας τὶς σκέψεις καὶ τῶν δύο ὄχθων, θὰ ξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του πρὸς τὴ θάλασσα,—πρὸς τὴν ὁποία βαδίζουμε ὅλοι.»

Αὐτὸς εἶναι ὁ πρόλογος τοῦ ἕβδομου τόμου, ποῦ ἀπευθύνει ὁ συγγραφέας στοὺς Φίλους τοῦ Ζὰν-Χριστόφ, ποὖκαθὼς γράφω παραπάνω ἐνδιαφέρει πρότιστα τοὺς δυὸ τόμους ποῦ ἀνέφερα, καὶ ποῦ ὑποθέτω, μ' ὅλη του τὴ συντομία καὶ τὴ μερικότητα, δίνει μιὰ σχετικιὰ χαρακτηριστικὴ γραμμὴ τοῦ προσώπου τοῦ ἥρωα, καὶ τῆς βασικῆς ἰδέας τοῦ ἔργου. Τώρα παραθέτω τὸ διαγγελματικώτατο προανάκρουσμα τοῦ τελευταίου τόμου: «La Nouvelle Journée» :

«Γράφω τὴν τραγωδία μιᾶς γεννεᾶς ποῦ θὰ ἐκλίψῃ. δὲν ἐζήτησα ν' ἀποκρύψω τίποτα ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά της καὶ ἀπὸ τὶς ἀρετές της, ἀπὸ τὴν βαρειὰ δυσθυμία της, ἀπὸ τὴ χαώδη ἀλαζωνεία της, ἀπὸ τὶς ἡρωϊκές της προσπάθειες κι' ἀπὸ τὶς κατάθλιψες της κάτω ἀπ' τὸ βαρύτατο φορτιο μιᾶς ὑπεράνθρωπης προσπάθειας : ἕνα ὁλόκληρο ἄθροισμα κόσμου, μιὰ ἠθική, μιὰ αἰσθητική, μιὰ πίστη, μιὰ νέα ἀνθρωπότητα γιὰ ἀνάπλαση.—Νὰ τί ὑπήρξαμε.

Σημερινοὶ ἀνθρῶποι, νέοι, ἡ σειρά σας ! Κάντε τὰ σώματά μας ἕνα σκαλοπάτι, καὶ βαδίστε μπρός. Γίνετε μεγαλύτεροι κι' εὐτυχέστεροι ἀπὸ μᾶς.

»Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀποχαιρετῶ τὴν παληά μου ψυχή· τὴν πετῶ πίσω μου, σὰν ἄδεια σακκοῦλα. Ἡ Ζωὴ εἶναι μιὰ σειρὰ θανάτων καὶ ἀναστάσεων. Ἂς πεθάνουμε, Κριστόφ, γιὰ νἀναγεννηθοῦμε.»

Ὀκτώβρης 1912 ROMAIN ROLLAND

Νὰ τώρα καὶ ἡ ὑπέροχη εἰσαγωγὴ τοῦ τελευταίου τόμου, ποῦ ἀκολουθεῖ τὸν παραπάνω πρόλογο, καὶ ποῦ τὸ ὕψος καὶ τὸ ἄφθαστο λυρικὸ πάθος θὰ ζήλευε κι' ὁ μεγαλύτερος ποιητής, ὁ θεῖος αὐτὸς ὕμνος στὴ μητέρα Μουσική, ποῦ πέρνεται στὴν πλατειά της ἔννοια, στὴ μουσική, ποῦ ὅπως λέει ὁ συγγραφέας λίκνισε τὴν πονεμένη του ψυχή, καὶ τὴν ἔκανε σταθερή, γαλήνια καὶ χαρούμενη, τὸ ἀγγελικὸ καὶ μυστικοπαθέστατο αὐτὸ τραγοῦδι, ποῦ μοῦ θυμίζει τοὺς γεμάτους ἔκσταση καὶ μυστικοπάθεια, Ὕμνους τοῦ Ruysbroch, τὸ μουσικώτατο Preludio, τοῦ τελευταίου τόμου :

«Ἡ Ζωὴ περνᾶ. Τὸ σῶμα κι' ἡ ψυχὴ κυλοῦν σὰν κῦμα. Τὰ χρόνια γράφονται μέσ' τὸν κορμὸ τοῦ δέντρου ποῦ γερνάει. Ὅλος ὁ κόσμος τῶν μορφῶν παληώνει κι' ἀνανιώνει. Σὺ μόνη δὲν περνᾶς, ἀθάνατη μουσική. Εἶσαι ἡ ἐσωτερικὴ θάλασσα. Εἶσαι ἡ βαθειὰ ψυχή. Μέσ' τὶς καθάριες κόρες τῶν ματιῶν σου, δὲν καθρεφτίζεται τὸ σκυθρωπὸ πρόσωπο τῆς Ζωῆς. Φεύγουν μακρυά σου, σὰν τὸ σμάρι τῶν νεφῶν, ἡ χορεία τῶν πύρινων, τῶν παγωμένων, τῶν πυρετωδῶν ἡμερῶν, ποῦ διώχνει ἡ ἀνησυχία, καὶ ποῦ ποτὲ δὲ διαρκοῦνε. Σὺ μονάχα δὲν περνᾶς. Εἶσ' ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμο. Εἶσαι ὁλόκληρος κόσμος, μόνη σου. Ἔχεις τὸν ἥλιο σου, τοὺς νόμους σου, καὶ τὶς παλλίρροιές σου. Ἔχεις τὴ γαλήνη τῶν ἄστρων, ποῦ διαγράφουνε τὴ φωτεινὴ γραμμή τους στὸν κάμπο τῶν νυκτερινῶν ἐκστάσεων,—ὁλάργυρα ἅρματα ποῦ ὁδηγεῖ τὸ στέριο χέρι τοῦ ἀόρατου βουκόλου.

»Μουσική, μουσικὴ γαλήνια, ποῦ τὸ σελήνειο φῶς σου εἶναι γλυκὸ στὰ κουρασμένα μάτια, ἀπὸ τὴν κτηνώδικη λάμψη τοῦ ἥλιου δῶ-κάτου ! Ἡ ψυχὴ ποῦζησε κι' ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τὴ κοινὴ στέρνα, ποῦ γιὰ νὰ πιοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἀνακατεύουνε τὸ βοῦρκο μὲ τὰ πόδια τους, ζαρώνει στὸν κόλπο σου, καὶ βυζαίνει ἀπ' τοὺς μαστούς σου τὸ δροσερὸ ῥυάκι τοῦ ὀνείρου. Μουσική, παρθένα μητέρα, ποῦ φέρνεις ὅλα τὰ πάθη μέσ' τᾶσπιλά σου σπλάχνα, ποῦ κλίνεις τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ στὴ λίμνη τῶν ματιῶν σου, ποὖχει τὸ χρῶμα τοῦ ὠχροπράσινου νεροῦ ποῦ τρέχει ἀπὸ τοὺς πάγους, εἶσαι μακρυὰ ἀπ' τὸ κακό, εἶσαι μακρυὰ ἀπὸ τὸ καλό· ὅποιος καταφεύγει σὲ σένα ζῇ ἔξω ἀπ' τοὺς αἰῶνες· ἡ σειρὰ τῶν ἡμερῶν του δὲ θάναι παρὰ μιὰ μέρα κι' ὁ θάνατος ποῦ δαγκώνει τὸ πᾶν, θὰ σπάσῃ τὰ δόντια.

»Μουσικὴ ποῦ λίκνισες τὴ πονεμένη μου ψυχή, μουσικὴ ποῦ τὴν ἔκανες σταθερή, γαλήνια καὶ χαρούμενη,—ἀγάπη μου καὶ θησαυρέ μου,—φιλῶ τὸ ἀγνό σου στόμα, κρύβω τὸ πρόσωπό μου στὰ μέλινα μαλλιά σου, ἀκουμπῶ τὰ βλέφαρά μου ποῦ καίνε, στὸ γλυκὸ καρπὸ τῶν χεριῶν σου. Σωπαίνουμε, τὰ μάτια μας εἶναι κλειστά, καὶ βλέπω τὸ ἀνέσπερο φῶς τῶν ματιῶν σου, καὶ πίνω τὸ χαμόγελο ἀπ' τὸ βουβό σου στόμα· καὶ ζαρωμένος στὴν καρδιά σου, ἀκούω τὸν παλμὸ τῆς αἰώνιας ζωῆς.»

Ὕστερα ἀπὸ τὴ μουσικώτατη αὐτὴν εἰσαγωγή, ἂς ἔρθουμε στὴν προφητικὴ σελίδα (τελευταῖος τόμος, 4ον μέρος, σελίδα 247) ποῦ τὸ ὀξὺ βλέμμα, καὶ ἡ καταπληκτικὴ παρατηρητικότητα, τοῦ συγγραφέα, διαβλέπει καὶ προφητεύει, ἀπὸ τὸ 1912 ποῦ τυπώθηκε τὸ βιβλίο. κι' ἴσως πολὺ πρωτήτερα, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ εἶχε συλληφθῇ, τὸν τεράστιο πόλεμο τῶν ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος ἐξερράγη δυόμισυ χρόνια μετὰ τὴν ἐκτύπωση τοῦ βιβλίου, καὶ ὁ ὁποῖος δυστυχῶς ἀλήθεψε ὁλοκληροτικὰ τὴν προφητεία, ἴσα μὲ τὶς ἐλάχιστες λεπτομέρειές της.

»Ἡ πυρκαϊὰ ποῦ ὑπέβοσκε στὸ δάσος τῆς Εὐρώπης ἄρχιζε νὰ ῥίχνῃ φλόγες. Μάταια προσπαθοῦσαν νὰν τὴ σβύσουν ἐδῶ· ξανάπιανε παρὰ κάτω· μ' ἀνεμοστρόβιλους καπνοῦ καὶ μὲ βροχὴ ἀπὸ σπίθες, πηδοῦσε ἀπόνα σημεῖο σἄλλο κι' ἔκαιγε τὰ ξερὰ φρύγανα. Στὴν Ἀνατολή, κιόλας, ἀγῶνες προφυλακῆς, χρησίμευαν γιὰ πρόλογος τοῦ μεγάλου πολέμου τῶν ἐθνῶν. Ὁλόκληρη ἡ Εὐρώπη, ἡ Εὐρώπη ἡ χθὲς ἀκόμα σκεπτικὴ καὶ ἀπαθής, σὰν ξύλο νεκρό, εἶταν ἡ λεία τῆς φωτιᾶς. Ὁ πόθος τῆς μάχης κυρίευε ὅλες τὶς ψυχές. Σὲ κάθε στιγμή, ὁ πόλεμος ἦταν ἕτοιμος νὰ ἐκραγεῖ. Τὸν ἔπνιγαν, ἀναγεννιῶταν, τοῦδινε ζωὴ τὸ πιὸ τιποτένιο πρόσχημα. Ὁ κόσμος ἔννοιωθε τὸν ἑαυτό του στὴ διάκριση μιανῆς τύχης, ποῦ θὰ ἐξαπολοῦσε τὴ σύρραξη. Πρόσμινε. Στοὺς πιὸ εἰρηνόφιλους ἐβάρυνε τὸ αἴσθημα τῆς ἀνάγκης. Καὶ ἰδεολόγοι καταφεύγοντας κάτω ἀπ' τὴν ὀχυρωδικὴ σκιὰ τοῦ κύκλωπα Proudhon,(1) ἐξυμνοῦσαν τὸν πόλεμο, σὰν τὸν ὡροιότερο τίτλο εὐγενείας τοῦ ἀνθρώπου..

»Ἐκεῖ λοιπὸν ὤφειλε νὰ καταλήξει ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ ἀναγέννηση τῶν φυλῶν τῆς Δύσης ! Σαὐτὰ τὰ σφαγεῖα ὁρμοῦσαν τὰ μανιώδη ρεύματα τῆς δράσης καὶ τῆς πίστης ! Μόνο, ἕνα δαιμόνιο Ναπολεόντιο, θὰ μποροῦσε νά καθορίσῃ ἀπὸ πρῶτα μιὰ ὡρισμένη κατεύθυνση, κι' ἕνα σκοπὸ σ' αὐτὸ τὸν τυφλὸ δρόμο. Ἀλλὰ δαιμόνιο δράσης, δὲν ὑπῆρχε πουθενά, στὴν Εὐρώπη. Θἄλεγε κανεὶς, πῶς ὁ κόσμος εἶχε ἐκλέξει γιὰ κυβερνῆτες του τὶς πιὸ μετριότητες. Ἡ δύναμη τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος ἦταν ἀλλοῦ.—Τότε, δὲν ὑπολείποταν παρὰ νὰ ξακολουθήσῃ κανεὶς τὸν κατήφορο ποῦ τὸν παρέσυρε. Ἔτσι ἔκαναν κυβερνῶντες καὶ κυβερνώμενοι. Ἡ Εὐρώπη παρουσίαζε τὸ θέαμα μιᾶς τεραστίας πολεμικῆς παρασκευῆς.»

Μετὰ τὴν παράθεση τῆς προφητικῆς σελίδας, ποῦ εἶμαι βέβαιος, πῶς θὰ προξενήσῃ κατάπληξη στοὺς ἀγνοοῦντας τὸ ἔργο, γιὰ τὴν πρωτοφανῆ βαθύτητα τῆς ἀντίληψης, γιὰ τὴ διαύγεια, τὴ σαφήνεια, καὶ τὴ λεπτομερῆ ἀκρίβεια τῆς προφητείας, τῆς ὁποίας ἡ τραγική, κατὰ γράμμα, ἐπαλήθευση εἶναι δυστυχῶς τόσο πρόσφατη, νὰ τώρα, γιὰ νὰ τελειώνω, καὶ λίγες γραμμὲς ἀπὸ τὸ θαυμάσιο τέλος τοῦ ὅλου ἔργου, ποῦ τελευτῶντας το ὁ συγγραφέας τὸ ἀφιερώνει :

Στὶς λεύτερες ψυχές,— ὅλων τῶν ἐθνῶν,— ποῦ ὑποφέρουν, ποῦ ἀγωνίζονται καὶ ποῦ θὰ νικήσουν.

(1) Μεγάλος σοσιαλιστὴς καὶ κοινωνιολόγος Γάλλος· ἐκδότης τῶν περιφήμων θεωριῶν περὶ ἰδιοκτησίος.

»Ὦ χαρά, χαρὰ νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸν ἑαυτό του νὰ χάνεται στὴν ἡγεμονικὴ γαλήνη τοῦ Θεοῦ, ποῦ πάσχισε νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ, σ' ὅλη του τὸ ζωή !...

—»Κύριε, δὲν θάσαι πολὺ δυσαρεστημένος ἀπὸ τὸ δοῦλο σου ; Ἔκανα τόσο λίγο ! Δὲν μποροῦσα περσότερο.... Ἐπάλαισα, ἐπόνεσα, πλανήθηκα, δημιούργησα. Ἄσε με ν' ἀνασάνω στοὺς πατρικούς σου κόλπους. Μιὰ μέρα, θἀναγεννηθῶ, γιὰ νέους ἀγῶνες.

Καὶ ἡ βουὴ τοῦ ποταμοῦ, κἰ' ἡ κυματοῦσα θάλασσα, τραγούδησαν μαζύ του.

—»Θἀναγεννηθῇς. Ἀναπαύσου. Τὸ Πᾶν δὲν εἶναι παρὰ μιὰ καρδιά. Χαμόγελο τῆς Νύχτας καὶ τῆς μέρας σφιχταγαλιασμένων, Ἁρμονία, ἡγεμονικὸ ζευγάρι τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ μίσους ! Θὰ τραγουδήσω τὸ Θεὸ μὲ δυὸ ὁλοδύναμες φτεροῦγες. Ὡσαννὰ στὴ ζωή ! Ὡσαννὰ στὸ θάνατο !

. . . . . .

»Ὁ Ἅγιος Χριστόφ διάβηκε τὸν ποταμό. Ὅλη τὴ νύχτα βάδισε ἐνάντια στὸ ῥεῦμα. Σὰ βράχος, τὸ σῶμα μὲ τὰ ἀθλητικὰ μέλη προβάλλει πάνω ἀπ' τὰ νερά. Στὸν ἀριστερό του ὦμο εἶναι τὸ Παιδί, ἀσθενικὸ καὶ βαρύ. Ὁ Ἅγιος Χριστόφ ἀκουμπάει σ' ἕνα ξεριζωμένο πεῦκο ποῦ λυγίζει. Ἡ ῥάχη του, κι' αὐτὴ λυγίζει. Ὅσοι τὸν εἶδαν νὰ φεύγῃ, εἶπαν πῶς δὲ θἄφτανε ποτέ· καὶ γιὰ πολὺ καιρό, τὸν παρακολούθησαν μὲ τοὺς σαρκασμούς τους καὶ μὲ τὰ γέλοια τους. Ὕστερα νύχτωσε, καὶ κουράστηκαν. Τώρα, ὁ Χριστόφ εἶναι πολὺ μακρυὰ γιὰ νὰ τὸν φθάσουν ἡ φωνὲς ἐκείνων ποὖμειναν στὴν ὄχθη. Μέσ' τοῦ χείμαρρου τὴ βουή, δὲν ἀκούει παρὰ τὴν ἤρεμη φωνὴ τοῦ Παιδιοῦ ποῦ βαστάει μιὰ σγουρὴ τοῦφα μαλλιῶν στὸ μέτωπο τοῦ γίγαντα, καὶ ποῦ ὅλο λέει : «Βάδιζε !»— Βαδίζει, μὲ τὴν ῥάχη σκυμμένη, μὲ τὰ μάτια ὁλόϊσα μπρὸς του, καρφωμένα στὴ σκοτεινὴ ὄχθη, ποῦ ἡ πλαγιές της ἀρχίζουν νἀσπρίζουν.

Ἔξαφνα, σημαίνει ἡ ὀρθρινὴ καμπάνα, κι' ὅλες μαζὺ ἡ ἄλλες πηδάνε μονομιᾶς. Νὰ ἡ νέα αὐγή ! Πίσω ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ ἀκτή, ποῦ ὑψώνεται, ἀνεβαίνει ὁ χρυσὸς φωτοστέφανος τοῦ ἀόρατου ἥλιου. Ὁ Χριστόφ, ἕτοιμος νὰ πέσῃ, φτάνει ἐπὶ τέλους στὴν ὄχθη. Καὶ λέει στὸ Παιδί :

— Νὰ ποῦ φτάσαμε ! Τί βαρὺ ποῦ εἴσουνα ! Παιδί, ποιὸ ἦσαι λοιπόν ;

Καὶ τὸ Παιδί εἶπε :

— Εἶμαι ἡ μέρα ποῦ θἀνατείλῃ.

Γ. Ι. ΜΠΟΥΡΛΟΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Αὐτὴ ἡ στήλη γεννιέται μόνη της· κάτι εἴχαμε νὰ ποῦμε σήμερα, καὶ κάθε φορὰ ποῦ θὰ θέλουμε κάποια γνώμη μας νὰ ποῦμε — ἢ καὶ τῶν ἄλλων ν' ἀκουστεῖ — γῦρο στὰ πρόσωπα καὶ τὰ ζητήματα, αὐτὴ ἡ στήλη θὰ τὰ δέχεται ὅλα.

ΓΥΡΙΣΜΟΙ

Πρέπει νὰ γράψω πολλὰ γιὰ νὰ φανῇ πῶς στὰ μετρικὰ λάθη ποῦ διορθώνει ὁ ποιητὴς Γεράσιμος Σπαταλᾶς ἐφαρμόζεται ἡ παροιμία «ἤτανε στραβὸ κτλ.» Ἀλλὰ δὲ θέλω

νὰ γεμίσω τὶς σελίδες τοῦ «Βωμοῦ» μὲ πράγματα ποῦ κολακεύουνε μονάχα τὴν μετριότητα τῶν δασκάλων. Κι' αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ περάσουν «κεκλεισμένων τῶν θυρῶν» ὅπως λένε κι' οἱ λογιώτατοι, τέτοιες μετρικὲς ἀνακρίβειες :

α) Στὸ στίχο «Τὰ μυστήρια κάλλιο νὰ μὴν ξεδιαλύνω», ὁ Γ. Σπαταλᾶς διορθώνει «Τονίζει τὴν πέμπτη συλλαβή, ἀντὶς τὴν ἕχτη κι' ἔτσι σπάει τὸν Ἰαμβικὸ ρυθμὸ» Πρῶτα-πρῶτα ἐμεῖς βλέπουμε ὅτι τονίζει τὴν ἕχτη γιατὶ λέμε

μυ-στή-ρι-α κι' ὄχι μυ-στή-ρια

Ἔπειτα ποῦ βλέπει τὸ ρυθμὸ ἰαμβικό, ἀφοῦ εἶναι καθαρὰ ἀναπαιστικός ; Στίχος ποῦ τονίζεται κάθε τρεῖς συλλαβές, πῶς μπορεῖ νἄναι ἰαμβικός ! Ἴαμβος εἶναι ἡ λέξη, καλός, κι' ὄχι· τὰ μυ-στή.

β) Εἶναι ἀστεῖο πρᾶγμα νὰ μιλοῦμε στὸν ἑντεκασύλλαβο γιὰ Ἰάμβους καὶ τροχαίους, γιατί, ἂν θέλουμε νὰ τὸν χαρακτηρίσουμε σύμφωνα μὲ τ' ἀρχαῖα μέτρα, εἶναι παιανικὴ διποδία καταλληκτική, ποῦ τὴ θέση τοῦ μακροῦ κατέχει σήμερα τὸ τονιζόμενο· μονάχα χρειάζεται ὁμοιομορφία στοὺς δύο παιάνες, διαφορετικὰ γίνεται κακόηχος ὁ στίχος π. χ.

Σωστὸς στίχος εἶναι ∪∪—∪, ∪∪—∪, ∪—∪,
κι' ὄχι ∪∪—∪, ∪∪∪—, ∪—∪.

Ὅταν βάζουμε τροχαῖο ἢ Ἴαμβο στὸν ἑντεκασύλλαβο τὸ κάνουμε σκόπιμα γιὰ ὁρισμένο σκοπό, ὅπως τὸ δακτυλικὸ τοῦ Δ. Σολωμοῦ

Λάμνουν μὲ κάτι κουπιὰ τσακισμένα·

ὁ ἑντεκασύλλαβος ὅμως γενικὰ εἶναι παιωνικὸ μέτρο.

γ) Οἱ χασμωδίες ποῦ ἀναφέρει εἶναι κοινὸ ἑλλάτωμα, ἀλλὰ μποροῦν οἱ περισσότερες νὰ δικαιολογηθοῦνε π. χ. γράφουμε : Προσήλωση στὰ ἄχραντα τοῦ μυστηρίου, γιὰ νὰ διαβαστῇ Προσήλωση στ' ἄχραντα τοῦ μυστηρίου.

Ἀπὸ τέτοια πράγματα δὲν βγαίνει αὔτε αὐτὸς ἀναμάρτητος. Π. χ. γράφει στὸ τραγοῦδι «Ἀπὸ τὴ φυλακὴ».... «ὅτι σαρκώνει ἡ ὕλη»· ποῦ βλέπουμε τρία **ει, η, υ** δυσκολοικονόμητα· ἢ (στὸ ἴδιο τραγοῦδι) .... πῶχουν σφοδρὰ ἀγαπήσει ἢ

Κι' ἀφτὸς τοὺς διόχτη. Ἂν δυστυχία εἶναι τώρα ποῦ πρέπει νὰ κόψῃ πολλὰ πράγματα κανεὶς γιὰ νὰ τὸν διαβάσῃ : κτλ. κτλ.

ΧΙΙ|1|19 ΣΤ.

ΟΙ ΑΠΟΥΑΝΟΙ

Ὁ «Νουμᾶς» στὸ πρὸ τελευταῖο του φύλλο, μᾶς ἔδειξε δυστυχῶς πόσο ταπεινὰ πέρνει τὴν ἔννοια τῆς σάτυρας. Ἡ σάτυρα εἶναι ἕνα ὅπλο βέβαια ἀλλὰ ὄχι γιὰ τὰ χέρια ἐκείνων ποὺ δὲν βρήσκουν ἄλλο ἀπ' αὐτὸ γιὰ νὰ χτυπήσουν κάποιον ἀνώτερό τους. Βέβαια δὲν θᾶξιζε νὰ γραφτῇ τίποτα γιὰ τὰ κορροϊδευτικὰ ἐκεῖνα λόγια μὲ τὰ ὁποῖα νομίζει ὁ «Νουμᾶς» πὼς χτυπάει κάθε Ἀλεξανδρινὸ κι' ἰδιαίτερα τὸ κ. Βρισιμιτζάκη καὶ Καβάφη. Ἐπειδὴ ὅμως μιὰ ζηλιάρικη τέτοια ἐπιθυμιὰ γεννήθηκε τελευταῖα σὲ ἀρκετοὺς λογοτεχνικοὺς τύπους καὶ κύκλους γιὰ τὴ μεγάλη διαφορά, εἰς βάρος τους, μεταξὺ τῶν Ἀλεξανδρινῶν νέων μορφωμένων ἐπιστημονικά, μὲ τάσεις ὡρισμένες καὶ χαλιναγωγημένες, καὶ τῶν δικῶν μας Ἀθηναίων νέων ποὺ ἀκόμα ξεσιαλιάζονται καὶ σιαλιαρίζουν οἱ περιστότεροι, πρέπει νὰ μάθουν οἱ τελευταῖοι πῶς βρίσκονται πιὸ ὡραῖα καὶ πιὸ εὐγενικὰ ὅπλα γιὰ νὰ ῥίξουν ἂν θέλουν μερικούς, ποὺ στέκονται ψηλωτερά τους ἀπὸ τὰ ξεσκεπασμένα κοροϊδευτικὰ ξετσιπωσήματα.

Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ νέοι μᾶς ἔδειξαν καθαρὰ τί ζητοῦν. καὶ γιὰ νὰ ἀναφέρω μόνο μιὰ τάση τους, σημειώνω πὼς θέλησαν νὰ συγχρονίσουν τὴ σημερινή μας νεώτερη Φιλολογία μὲ τὰ μεγάλα καινούργια ῥεύματα τῆς Πνευματικῆς κίνησης τῆς Δύσης, ἐνῶ οἱ δικοί μας νέοι, προσκυνητάδες σὲ παληὲς βυζαντινὲς εἰκόνες (ὄρα σύλλογος γιὰ τὸ Σολωμὸ) περιορίζονται νὰ παρακολουθοῦν τακτικὰ τὰ χρονογραφήματα καὶ τὶς σημειωσοῦλες τῶν καθημερινῶν ἐφημερίδων μόνον...

Κ. Θ. Π.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΣΗ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΩΝ

Φίλε «Βωμέ»,

Καλὰ κι' ἅγια θᾶκανε τόσο ὁ «Νουμᾶς» ὅσο κι' ὁ «Πυρσὸς» νὰ πάψουνε νὰ πασχίζουνε γιὰ τὴ χειροτόνηση διηγηματογράφων σὰν τὶς Περσάκενες καὶ τὶς Περωτῆδες. Γυναικοῦλες μὲ ἀγαθοκουτοὺς στοχασμούς, γιὰ παραμυθάκια μικρῶν παιδιῶν, μὲ ξεθυμασμένα αἰστήματα κι' ἄγονες προσπάθειες ἀπάνου σὲ μιὰ ψευτοζωὴ εἶνε ντροπὴς νὰ μνημονεύωνται μὲ τέτοιον τρόπο. Ὅλοι μας ξέρουμε πὼς ἡ Ἑλλάδα σήμερα ἔχει νὰ δείξῃ ἕναν κολοσσό : Τὸν Βουτυρᾶ. Ἂς σεβόμαστε αὐτὸν λοιπὸν κι' ἂς λείπουνε ἡ ἀσχήμιες γιὰ τὴ ζωὴ ὄξω ἀπὸ τὴν ταβέρνα κι' ἕνα σωρὸ κουτολογήματα.

Β.

ΒΡΙΖΕΙ

Ἀγαπητέ μου «Βωμέ»,

Ὁ «Νουμᾶς» δηλώνει, καθὼς θὰ εἶδες, στὸ τελευταῖο του φύλλο, πῶς δὲ θὰ κάτση νὰ συζυτήσῃ μαζί μας. Αὐτὴ ἡ δήλωση ὅμως, δὲ νομίζεις πὼς εἶταν περιττή ; Γιατὶ βέβαια κανένας δὲ θάχε τὴν ἀφελῆ ἀπαίτηση ὁ καινούργιος «Νουμᾶς» νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ πρόγραμμά του κι' ἀπ' τὶς ἀρχές του ἀντικρύζοντας μερικὲς ἀλήθειες ποὺ τολμήσαμε νὰ τοῦ ποῦμε. Ὁ Νουμᾶς δὲ συζητεῖ, οὔτε ἀπαντάει : βρίζει. Φυσικὸς λοιπὸν εἶταν ὁ τρόπος τῆς ἀπαντήσης του, ὅσο κι' ἂν εἶταν ἐντελῶς περιττὴ αὐτή. Δὲν εἴμαστε ὅμως ἀναγκασμένοι κι' ἐμεῖς νὰ κατέβουμε στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τὸ Νουμᾶ, στὸ νὰ τοῦ ἀπαντήσουμε στὶς ὕστερές του βρισιές, —δὲ νομίζεις ;

Δικός σου
Ν. Χ. ΜΠ.

ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΒΑΦΗΣ

Ἀγαπητέ μου «Βωμέ»,

Γιὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Καβάφη συμφωνῶ σὲ πολλὰ μέρη μὲ τὸ κ. Βρισιμιτζάκη. Πραγματικὰ νομίζει κανένας πῶς ὁ Καβάφης δὲν εἶναι ὁ ἴδιος σὲ μερικά του ποιήματα. Ὁ μυστικισμὸς ποὺ γεννήθηκεν ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ σκεπτικισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς κατάπτωσης καὶ ποὺ ἡ κυριωτέρα του

μορφή, ἡ πρώτη του μορφὴ εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ νεοπλατωνισμοῦ ποῦ εἶναι ἡ ἀρχὴ ὅλω τῶν ἀνατολικῶ συστημάτω τοῦ μυστικισμοῦ καὶ γέννημα μποροῦσε νὰ πεῖ κανεὶς τῆς Θεολογίας τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Χαλδαίων, τῆς «ἀμεθαλοῦς» αὐτῆς ἀδερφῆς τῆς μαγείας, τῆς γοητείας, τῆς ἀστρολογίας, τῆς ἀχλημείας, τοῦ πνευματισμοῦ κ. ἄ. δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ σταθεῖ στὶς ἡμέρες μας. Δὲ βρέθηκε κανένας ποῦ νὰ τὸν ἔχει καταλάβει καλὰ καλὰ καὶ νὰ μὰς ἐπιβληθεῖ ἔτσι μὲ τὴν ἐργασία του ποὺ θὰ ἔφερνε ἀναγκαστικὰ τὴ σφραγῖδα κάποιας παραγωγῆς πρωτότυπης καὶ ἀσυνείθιστης. Δὲν εἶν' ἔργο μας, βλέπετε, νὰ προσωποποιοῦμε τὰ ὄνειρα. Ὁ μυστικισμὸς καὶ πιὸ πολὺ ἕνα ἀπὸ τὰ συστήματά του, τὸ *τεσσαβοὺθ* ἤτανε καλὰ γιὰ κάποια ἄλλην ἐποχὴ ποὺ ἐγὼ ἔχω τὴ πεποίθηση πὼς θὰ ξανάρθει, γιατ' εἶναι μιὰ θρησκεία ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ ξεσπερμέψει τόσον εὔκολα τοὺς σπόρους της καὶ ποῦ ἔχει θρονιαστεῖ μέσα μας ὅσο ποὺ δὲ παίρνει ἄλλο. Ποιὸς λίγο ποιὸς πολὺ εἶναι σήμερον μυστικιστής. Ἐδῶ δὲ πρόκειται νὰ ἀναπτύξω οὔτε τί εἶναι γενικὰ ὁ μυστικισμὸς οὔτε καὶ χωριστὰ τὸ σύστημα ποὺ ἀνέφερα γιατὶ σκοπεύω νὰ σοῦ στείλω μιά μου μελέτη γιὰ τὸ περιώνυμο Πέρση ποιητὴ Χαφὶζ Σιραζῆ (Μεχμὲτ Σεμεσοὺδ-δὴν) καὶ μιά μου μετάφραση ἀπὸ τὰ «Οἰνοχοϊκά του», ἕν' ἀλληγορικό του ποίημα ἀπὸ τὴ «γλώσσα» του «τοῦ ἀοράτου» γιὰ τὸ Χαφὶζ ποὺ στάθηκε ὁ πιὸ ἄξιος κι' ὁ θερμότερος ὀπαδὸς τοῦ μυστικισμοῦ. Ὡς τόσον ὁ κ. Καβάφης δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκαταφρόνητος ἀντιπρόσωπος τοῦ μυστικισμοῦ τῆς νεώτερης ἐποχῆς κι' ἂς εἶναι σήμερα—ἂς φαίνεται μιὰ θεωρία ποῦ σχεδὸ δὲν ἔχει κερδίσει καὶ τόσο πλάτος μόσο μάκρος κι' ἂν ἔχει τραβήξει, ἀλλὰ κι' ἔτσι πάλι, ὅπως λέω καὶ σένα μου λίχνισμα δὲ πιστεύω τὸ ράμα νὰ τεντώνεται πιὸ πολὺ καὶ στὸ τέλος μὲ τὸ πολὺ πολὺ τὸ τέντωμα νὰ μᾶς μείνει στὸ κάθε χέρι ἀπό 'να κομμάτι.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Η ΑΔΕΡΦΕΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Στὴν ἐφημερίδα «Ἕνωσις» τῆς 24 Γεν, δημοσιεύτηκε τὸ ἀκόλουθο ἄρθρο τοῦ νέου διηγηματογράφου κ. Κ. Φαλτάϊτς.

Μιὰ σκληρὰ ἐγκατάλειψις

ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑ

Μιὰ περιπέτεια ὀφειλομένη στὴν τελευταία θαλασσοταραχὴ μ' ἔρριξε πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος στὴ Σκίαθο. Ποτὲ δὲν εἶχα πιστέψει σὲ τόση ἀλήθεια. Τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη μὲ τὶς χαρές του, μὲ τὰ κλάματα, μὲ τὴ νοσταλγία τοῦ ξενιτεμένου, μὲ τὴν ἁπλῆ ζωή, μὲ τὰ καΐκια, μὲ τοὺς ταρσανάδες, μὲ τὴ λίμνη, μὲ τὸ μοναστῆρι, μὲ τὴ νησιώτικη ἰδεολογία, ζωντάνευε, ὅλο ζωντάνευε καὶ μὲ σκέπασε. Βρισκόμουνα σὰ σὲ ἔκπληξη ὀνείρου. Ζήτησα τὸ σπίτι τοῦ μεγάλου δημιουργοῦ.

Τρεῖς μαυροφορεμένες γυναῖκες, πολὺ περασμένες στὰ χρόνια, γρηὲς πιά, καθότανε τριγύρω ἀπὸ σβυσμένο τζάκι. Δὲν ὑπῆρχαν οὔτε ξύλα, οὔτε φωτιά. Καὶ σ' ὅλο τὸ σπίτι ἡ γύμνια καὶ ἡ δυστυχία. Ἡ ἀξιοπρεπής, ἡ ὑπομονετική, ἡ σιωπηλή, μὰ γι' αὐτὸ τόσο ὠμὴ δυστυχία. Ἤτανε ἡ τρεῖς ἀδερφὲς τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἀνύπαντρες καὶ ἡ τρεῖς, ἔρημες, χωρὶς κανένα φίλο καὶ προστάτη. Μιὰ φωτογραφία τοῦ μεγάλου ἀδελφοῦ τους, ἡ γνωστὴ φωτογραφία, κύτταζε τὸ πάτωμα φτωχή, ταπεινή, λυπημένη. Ἡ πιὸ σκληρὰ δυστυχία καὶ ἀπόγνωση καθότανε στοὺς τέσσερις ὁλόγυμνους τοίχους τοῦ σπιτιοῦ καὶ συντρόφευε τὶς τρεῖς ἀδερφές.

Ἀπὸ τὸν κόσμο ἔμαθα ὅτι ἡ ἔλλειψις κάθε πόρου ζωῆς στὶς τρεῖς ἀδερφὲς τοῦ Παπαδιαμάντη εἶνε πιὸ ἀπίστευτη ἀπ' ὅ,τι θὰ μποροῦσε νὰ σκεφθῇ καὶ ὁ πιὸ ἀπαισιόδοξος, καὶ ὁ πιὸ βαθειὰ γνωρίζων τὴν τύχη τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου μας ποῦ ἐδούλεψαν τὴν τέχνη.

Ὁ Σχολάρχης τῆς Σκιάθου, κ. Βλάχος, ἄνθρωπος ποῦ μελέτησε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη καὶ ποῦ τὸ αἰσθάνθηκε καλλίτερα ἀπὸ ὅλους, μοῦ ἔλεγε ὅτι εἶχε σκοπὸ νὰ κάνει κάποια διάλεξη στοὺς κατοίκους γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη, καὶ τὶς εἰσπράξεις νὰ τὶς διέθετε γιὰ τὶς ἀδερφές του. Φαινότανε ὅμως διστακτικός, μπροστὰ στὸ πνεῦμα τῶν κατοίκων, καὶ δὲν ξεύρω ἂν θὰ ἀποφασίσῃ στὸ τέλος τὴ διάλεξή του αὐτή.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ λίγα ἑκατοντάδραχμα ποῦ τοὺς ἔρριξε τότε σὰν κομμάτι κόκκαλο ὁ ἐκδότης γιὰ τὴν ἔκδοση ὅλου τοῦ ἔργου τοῦ Παπαδιαμάντη καὶ ἐκτὸς ἀπὸ ἄλλες τρακόσες δραχμὲς ποῦ ἔδοσε ἡ πριγκήπισσα Μαρία περνῶντας κάποτε ἀπὸ τὴ Σκίαθο, καμμιὰ ἄλλη βοήθεια ἀπὸ κανένα δὲν εἶδανε τόσα χρόνια τώρα ἡ ἀδερφὲς τοῦ Παπαδιαμάντη. Οὔτε ἀπὸ Ἀθηναῖο οὔτε ἀπὸ Σκιαθίτη.

Ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία ἡ τόσο πλουσία καὶ γνωρίζουσα νὰ δόσῃ ὅταν τῆς τὸ ὑποδείξουν δὲν ξεύρω καὶ στὴν περίσταση αὐτὴ τί θὰ κάνῃ. Τὸ ἴδιο, δὲν ξεύρω τί μπορεῖ νὰ σκεφθῇ τὸ ἐπίσημο Κράτος.

Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ἀντελήφτηκα ὁ ἴδιος, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν διστάζω νὰ γράψω ἐδῶ εἶνε ὅτι ἡ τρεῖς ἀδερφὲς τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ποῦ στὴ συνείδησιν τῶν περισσοτέρων Ἑλλήνων ἀποτελεῖ τὴν φωτεινοτέρα φιλολογικὴ προσωπικότητα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ μνῆμα στὸ νησὶ δὲν εἶνε παρὰ λίγο χῶμα χωρὶς οὔτε μιὰ πέτρα κἂν νὰ δείχνῃ τὰ σύνορά του, κινδυνεύουνε νὰ ποθάνουνε φέτος, ἀπὸ τὴν ἀσιτία, τὴν γύμνια, τὴν ἀπελπισία, τὸ σκοτάδι καὶ τὸ κρύο, ἡ καθημερινή τους τροφή, καθὼς ἔμαθα, εἶνε μόνο χόρτα ποῦ τὰ μαζεύουνε οἱ ἴδιες ἀπὸ τὸ βουνὸ —ἂν ἡ κοινωνία τῶν Ἀθηνῶν ἢ τὸ φωτισμένο Κράτος δὲν σπεύσουν μὲ προθυμία, μὲ εἰλικρίνεια καὶ μὲ γενναιότητα, χωρὶς καμμία χρονοτριβή, νὰ βοηθήσουν τὰ τρία αὐτὰ Μαῦρα Κούτσουρα, γιὰ νὰ πάρω τὸν τίτλο ἑνὸς ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη, τίτλο τόσο προφητικὸ ἀλλοίμονο, γιὰ τὶς τρεῖς ἀδερφές του καὶ γιὰ τὸ μνῆμά του.

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

Ὕστερα ἀπ' αὐτὰ τὰ πικρὰ λόγια μεῖς δὲν βρίσκουμε τίποτε νὰ προσθέσουμε. Κάνουμε ὅμως κάτι καλλίτερο : Ἀπ' ὅσα χρήματα εἰσπραχτοῦνε ἀπ' τὰ φύλλα 7 καὶ 8 χωρὶς νὰ λογαριάσουμε τὰ ἔξοδα τοῦ φύλλου— τὰ μισὰ θὰ

διαθέσουμε γιὰ νὰ δόσουμε κάποια βοήθεια στὶς ἀδερφὲς τοῦ μεγάλου διηγηματογράφου μας. Ἄλλοι ἱκανότεροι ἀπὸ μᾶς, μποροῦνε περσότερα νὰ κάμουν.

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΝΩΛΗ ΜΑΓΚΑΚΗ

Μὲ τὸ θάνατο τοῦ Μανώλη Μαγκάκη δὲ στερήθηκε ἡ λογοτεχνία μας τὸν ἠθικό της νέο, μὰ ἔχασε κ' ἕνα βαθύτατο γνώστη τοῦ Σαιξπηρικοῦ ἔργου.

Ὁ καλλιτέχνης ὁμιλητής, ὁ παρήγορος φίλος, ὁ εἰλικρινὴς καὶ ἁπλὸς νέος, σκοπὸ τῆς ζωῆς του δὲν εἶχε ν' ἀντλῇ γιὰ τὸν ἑαυτό του τὶς πηγὲς τοῦ ὡραίου καὶ τοῦ ἠθικοῦ, ἀπὸ τὸ μεγάλο Ἄγγλο ποιητή, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸν κόσμο μὲ αὐτές.

Ἡ διατήρηση τῆς πίστης του γιὰ τὸ Σαίπηρ—σὲ χώρα ὅπου ζῇ τόσο καιρὸ μὲ τὸ μέτριο καὶ τὸ κοινό, σὲ χώρα ὅπου οἱ φιλότεχνοι στεροῦνται τοῦ ἀτομισμοῦ ποῦ μ' αὐτὸν βρίσκεται τῆς τέχνης ὁ ἀληθινὸς δρόμος, καὶ κάθε καλλιτέχνης της εἶνε μίμος τοῦ μιμητοῦ, καὶ κριτικὸς τοῦ κριτικοῦ—ἡ διατήρηση τῆς πίστης του, πρέπει νὰ σημειωθῇ σὰ μία ἐπανάσταση, σὰν ἕνας δυσκολώτατος ἀγῶνας, σὰν ἕν' ἀπὸ τὰ ὡραιότερα Ἑλληνικὰ ἔργα.

Μὲ τὸ θάνατο τοῦ Μεταφραστὴ τῶν Σοννέτων, δὲ χάθηκε μονάχα ὁ γλυκὺς εἰρωνικὸς τύπος, ἀλλὰ κοὶ μιὰ ψυχὴ ποῦ μπόρεια νὰ περιφρονήσῃ τὸ περιβάλον της καὶ ν' ἀπομονωθῇ, τὸ περιβάλλον, ποῦ τραβάει κάθε νέο, μὲ τὴν κεονδοξία, καὶ σκοτώνει κάθε τι ὡραῖο, γιὰ νὰ μὴν πολεμηθῇ ἀπ' αὐτό.

I

Βουβὰ ὅλα· ἴδια ὅλα· κ' χώρα σὰν ἕνα κοιμητήριο μοῦ φαίνεται ποῦ σὲ κάθε του μνῆμα ὅλο ἐσένα πλείνει·
Πέταξε ἡ νεότης καὶ ἡ μαραμμένη ψυχὴ πάει·
Ὅ,τι ὡραῖο ἔχ' ἡ φύση ἐσέν' ἀναζητεῖ καὶ τὸ χαρούμενο τραγοῦδι τῶν πουλιῶν μονότονο παράπονο μοῦ φέρνει.—
Βουβὰ ὅλα, ἴδια ὅλα, καὶ ἡ ἀναμνήσεις —τὰ μικροπαιχνιδάκια τοῦ εὐτυχισμένου, ποῦ μ' αὐτὲς γελάει ὁ δυστυχισμένος τὴ ζωή του— πάει νεκρωθῆκαν·
Πέταξε ἡ μόνη μου χαρά, καὶ τὸ εὐγενικὸ λουλοῦδι πάει, πάει.—

II

Μὲ τῶν Σονέττων τὴ μεγάλη φλόγα δὲ θὰ μετροῦμε πιὰ τοὺς ἔρωτές μας,
κι' οὔτε θὰ ξενυχτοῦμε τὴ σελήνη, μὲ χιόνια, μὲ βροχές, μ' ἀνεμοζάλες.
Μὲ τὴν ψυχὴ σκυμμένη ἀπ' τὴν ἀδικία. δὲ θἄρχομαι ὡσὰν παιδὶ νὰ μὲ παρηγορήσῃς,
κι' οὔτε θὰ φεύγουμε τὸ ψέμμα γιατὶ μᾶς ἔχει σκλάβους ἡ ἀλήθεια·
Καθένας χωριστά·
Ἐσὺ στὸ μνῆμα, κ' ἐγὼ νεκρὸς πάνω ἀπ' αὐτό.

III

Ὅταν μαράνει ὁ πόθος τῆς ἀλήθειας τὴ ζωή μου, τότε καὶ πάλι θὰ πεθάνῃς.
Ὢ! ναί, καὶ πάλι θὰ πεθάνῃς, ἀφοῦ ψυχή μου ἔχω τὴν ψυχή σου·
Κι' ὅταν κ' ἐγὼ λυγίσω, θὰ σὲ ἰδοῦμε σ' ἄλλου ψυχή, νὰ σκύβῃς ἀπὸ καλωσύνη τὸ κεφάλι,
μπρὸς στοὺς κακούς, μπρὸς στοὺς σκληρούς.

13-12-18 ΒΕΛΜΟΣ

Δουδοβίκου Ἀριόστου

ΣΟΝΕΤΤΟ

Ὢ ἀκίντινο καὶ μυστικὸ λιμάνι ἐμπιστεμένο,
Ὅπου, ἔξω ἀπ' ἄγρια θάλασσα, μ' ὁδήγησαν δυὸ ἄστρα,
Τῶν οὐρανῶν τὰ πι' ὅμορφα, μὲ τὴν πιὸ ἐξαίσια πάστρα,
Ὕστερ' ἀπ' ἕνα σκοτεινὸ ταξεῖδι μακρισμένο.
Στὸ ἀγέρι καὶ στὸ πέλαγο σχορῶ τὴν ἀδικία
Πιὰ τόρα, ποῦ μὲ τρικυμιὲς βαρύτατες τραβοῦσα
Ἴσαμε ποῦ νὰ φτάσω ἐδῶ, ποῦ ἀλληῶς δὲ θὰ μποροῦσα
Χωρὶς αὐτὲς νὰ καρπωθῶ μιὰ τέτοιαν εὐτυχία.
Ὢ κατοικιὰ ἀνεχτίμητη, κι' ὦ σπάνια καμαροῦλα,
Ποῦ στὰ γλυκὰ τὰ σκότη σου τόρα βοηθᾶς ἐμένα
Ἀπ' ὅποιον ἥλιο ἀνώτερη νυχτιὰ γιὰ νὰ γλεντήσω!
Τὶς ἀδικιές, τοὺς ἄσκεφτους ἀψιοὺς θυμούς, καρδοῦλα,
Ξέχασε πιά, ποῦ ἑτοίμασαν τέτοια ἀμοιβὴ σὲ σένα,
Ποῦ θὰ πλερώσει ὅσο ἔχω πιὰ κι' ὅσο θὰ ὑπηρετήσω.

μετάφραση ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«ΤΙ ΛΕΝ ΤΑ ΚΥΜΑΤΑ»

Εἶναι ἡ νέα ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ Γεώργιου Στρατήγη· ἀποτελειέται ἀπὸ τρία μέρη, τὸ πρῶτο τιτλοφορεῖται «Στὸ νησί μου», τὸ δεύτερο «Γύρω ἀπὸ τὸν πόλεμο» καὶ τὸ τρίτο «Κογχύλια». Μὰ καὶ τὰ τρία μέρη τὰ περνάει μιὰ πνοὴ πατριδολατρείας.

Τὸ πρῶτο μέρος εἶναι καὶ τὸ σημαντικώτερο· ἀποτελειέται ἀπὸ 244 ὀχτάστιχα σὲ δεκαπεντασύλλαβους καταληχτικοὺς κι' ἀκατάληχτους ἀντικατάλαγους, καὶ πλέκεται γύρω στὴ στενὴ πατριδολατρεία.

Ἡ Σπέτσα πέρνει θέση ἐρωμένης, καὶ σὰν τέτοιο πρέπει τὸ ποίημα νὰ κοιτταχτεῖ. Γίνεται νὰ ποῦμε ἡ Λάουρα τοῦ κ. Στρατήγη.

Μὲς ἀπὸ τὰ 244 λοιπὸν ποιηματάκια, περνᾶνε οἱ ζωγραφιὲς τῶν τοπείων τοῦ νησιοῦ, οἱ ἀγάπες τοῦ Ποιητῆ μὲ κομμάτια ἀπὸ τὴ ζωή του, ἡ ἱστορία τοῦ νησιοῦ, ποῦ εἶναι νωπὴ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ εἰκοσι ἕνα, καὶ μαζὶ ὅλων τῶν ἄλλων νησιῶν ποῦ συνδέθηκαν μὲ τὴν ἐπανάσταση, αὐτῶν σὲ λίγα ὀχτάστιχα σκόρπια. Ἀκολούθησε, καθὼς λέει στὸ ποίημα 188 τὸ Συφναῖο «Προβελέγγιο».

Καθένας καταλαβαίνει ὅτι, τὸ ποίημα σ' ἄλλα χέρια μποροῦσε νὰ καταντήσει ἀληθινὸ ἐθνικὸ κειμήλιο, ἂν δὲν τὸ χαρακτήριζε τὸ δημοσιογραφικὸ πνέμα, καὶ ἡ προπαγαντιστικὴ μανία. Ὁ κ. Στρατήγης παρανέησε τὴ σχέση τῆς ὅποιας ἰδέας καὶ τῆς ποίησης, κι' ἔτσι ὅλα εἶναι χωρὶς σύστημα, ἀνακατωμένα, βιαστικά, χωρὶς ἐσωτερικὴν ἑνότητα, χωρὶς ζωή, χωρὶς σύνθεση. Ἀπὸ τὸ διάβασμα τῆς Συλλογῆς δὲν ἀπομένει τίποτας περσσότερο, παρ' ὅσο ἀπὸ ἕνα ἄρθρο γιομάτο πυρροτεχνήματα. Ὁ ἀτομικὸς ἔρωτας τοῦ Ποιητῆ γιὰ τὸ νησί του, δὲν κατορθώνει ν' ἀντικειμενικοποιηθεῖ, μὰ χάνεται σὲ πλαδαροὺς ρητορισμούς. Καὶ τὴν ἐντύπωση ποῦ ἀφήνει ἡ πρώτη ἀνάγνωση, ἀφίνει καὶ ἡ δεύτερη, ποῦ δὲ γίνεται μ' εὐχαρίστηση.

Καὶ ὅμως δὲ φταίει τὸ θέμα· μέσα στὰ μικρὰ ἴσα-ἴσα ἡ Τέχνη γυρεύει νὰ δείξει τὰ πιὸ μεγάλα, μὰ ἡ βία, ὁ πλατιασμός, ἡ δημοσιογραφία, κ.τ.λ. κατάστρεψαν τὸ ἔργο μπορῶ νὰ πῶ συνολικά.

Ὅλο τὸ βιβλίο τὸ περνάει ἕνα παράπονο· κλαίει τὸ σημερνὸ ξεπεσμὸ τῆς Σπέτσας του καί τὴν ἀμνημοσύνη ἐκείνων ποῦ λευτερώθησαν, γιὰ κείνους ποὺ τοὺς λευτέρωσαν. Μὰ ὁ κ. Στρατήγης εἶναι ἀνίκανος νὰ συγχρονιστεῖ καί νὰ ἰδεῖ ὅτι, ἡ ἔνοια τῆς πατρίδας καὶ τῆς Λευτεριᾶς στὴν ἐποχή μας, κατάντησε στὴν ἔνοια τῆς κερδοσκοπίας καὶ συμφεροντολογίας, καὶ ἀντὶς νὰ ὑψωθεῖ ἀπάνω ἀπὸ τοὺς πόθους τῶν σημερνῶν ἰσχυρῶν καὶ νὰ ἰδεῖ τὸν ***ἄνθρωπο***, ἐξακολουθεῖ νὰ παραπονιέται, μὰ καὶ νὰ δουλεύει στὴν ἐμποροκρατικὴν ἰδεολογία.

Διαρκῶς θυμίζει κάτι ἀπὸ τὴν περασμένην ἱστορία γιὰ νὰ κεντρίσει τὸ μῖσος. Δὲ λησμονάει τοὺς Αὐστριακοὺς γιὰ τὴν ἐνέργειά τους κατὰ τοῦ Φερραίου, μήτε τοὺς Βουλγάρους καί τοὺς Τούρκους κ.τ.λ. καὶ εἶναι παράξενο τὸ 184 ποίημα, ποῦ λὲς ὅτι δὲν τῶγραψεν ὁ ἴδιος Ποιητὴς ποῦ ἐπύρρωνε τὸ μῖσος, γιατὶ σ' αὐτὸ κυριαρχεῖ ἡ συναδέλφωση τῶν λαῶν σὲ μιὰ παγκόσμιαν εἰρήγη καὶ ἀγάπη. Τ' ὅτι ὁ κ. Στρατήγης ἄκουσε τοὺς ἀνθρώπινους παλμούς, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, μὰ οἱ παλμοὶ αὐτοὶ ἔφτασαν στὸν κ. Στρατήγη σὰν ἐξωτερικοὶ ἀντίλαλοι, καὶ τοὺς παραμέρισε γιὰ ν' ἀρέσει στοὺς σημερνοὺς εὐτυχισμένους. Μ' ἄλλα λόγια ἡ καιροσκοπικότη ἔφαε τὸ αἰστημα.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στ' ἄλλα δυὸ μέρη τῆς Συλλογῆς. Ἡ δημοσιογραφία καὶ ἡ προπαγάντα εἶναι ἡ γενικὴ ἐντύπωση. Καὶ ἡ προπαγάντα γένεται στὰ ὄρια τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδίκησης. Στὸ ποίημα «Σέρβία καὶ Βέλγιο» ποῦ βάχε τόσα δυνατὰ πράματα νὰ πει, τόν ἱκανοποιεῖ μονάχα ὁ πόθος νὰ ἐξαφανιστεῖ ἀπὸ τὴ γῆ ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Τουρκία. μὲ τὶς ὁποῖες, εἶμαι βέβαιος, ἂν ἐξακολουθοῦσε ἡ ἴδια κατάσταση καὶ τὰ συμφέροντα τὸ ἀπαιτοῦσαν, θὰ συμμαχοῦσε ἡ Ἑλλάδα τῆς μπουρζουαζίας, καὶ ὁ κ. Στρατήγης θὰ ἔψαλε τὴν ἀδελφικὴ συμμαχία καὶ θὰ εὐχότανε τὸ μεγαλεῖο τους. Σὲ τέτοια κωμικοποίηση σέρνει ἡ Ποίηση ἐκεῖνον ποῦ βέβηλα γυρεύει νὰ τὴν καταντήσει ἐφήμερη.

Δυστυχῶς ὁ κ. Στρατήγης ἐνόμισεν ὅτι ἡ ποίηση ἀναπνέει μὲ τοὺς διάφορους συμφεροντολογικοὺς ὑπολογισμούς, καὶ ὅτι εἶναι ἕτοιμη νὰ κάψει λιβάνι μὲ τὸν εὐκολώτερο μὰ καὶ δουλικώτερο τρόπο. Ἔτσι ἀνακατεύει μικρονόματα σὲ μεγάλα, χωρὶς κανένα μέτρο, καμιὰ φροντίδα, κανένα ξεχώρισμα, καὶ ὅλα ἀνακατεύονται κ' ἐξισώνονται.

Ὡς τόσο μοῦ ἀρέσει αὐτὸ ποῦ λέει στὸ ποίημα «Κατάρα».

. . . . . κατάρα στὸν Λίτιο! Κατάρα!
Ἄχ! γιὰ τὸ αἷμα, γιὰ τὸ αἷμα, ποῦ χύνεται!

κι' ἀντὶς νὰ βλέπει Κωσταντίνους καὶ Κάιζερ, ποῦ εἶναι τὰ ὄργανα καὶ σὰ νὰ ποῦμε οἱ ἀντιπρόσωποι, ἔβλεπε τοὺς κερδοσκόπους ποῦ ἐστάθηκαν ἡ αἰτία καὶ τώρα καὶ πάντοτε, εἶμαι βέβαιος ποῦ δὲ θἄγραφε τὰ περσσότερ' ἀπὸ τὰ τραγούδια του, ποῦ τοῦ κατάντησαν τὴν ποίησή του δημοσιογραφική, μεροληπτική, καὶ θαὔρισκε τὸν καιρὸ νὰ τελειοποιήσει τὰ ποιήματα ποῦ θὰ κλειούσαν τὸ ***ἀνθρώπινο,*** ποῦ εἶναι αἰώνιο, ὅσο καὶ ὁ ἄνθρωπος στὸν Κόσμο. Οὔτε θὰ καταντοῦσε ἐνῶ πονεῖ σὰν ἄνθρωπος γιὰ τὸ κακὸ ποῦ ἔγινε, νὰ φανερώνεται κι' αὐτὸς σὰν ἕνας ἀπὸ κείνους ποῦ ἐσυντέλεσαν τὸ κατά δύναμη γιὰ νὰ γένει αὐτό, καὶ νὰ συντελεῖ νὰ ἐμποδίζῃ νὰ γεννηθεῖ ἐκεῖνο ποῦ ***Πρέπει*** γιὰ νὰ ἐξακολουθεῖ τὸ ἀνθρώπινο μαρτήριο κατὰ τὰ συμφέροντα τῶν κερδοσκόπων.

Ἂν ὁ προπαγαντιστὴς δὲν ἔτρωε τὸ ποιητή, θὰ μποροῦσε ὁ κ. Στρατήγης νὰ μᾶς δώσει πολλὰ ἀπὸ τὰ ὀχτάστικά του γιομᾶτα συγκίνηση καὶ ζωή, θὰ μποροῦσε νὰ δώσει τελειότερα τὶς ἀγάπες του, ποῦ τόσο τὶς ἐπρόδωσε κάνοντάς τες δημοσιογραφία, ἐφήμερες, ἐξωτερικές, ἀνούσιες.

Ὡς τόσο καὶ τώρα ὑπάρχουν ὀχτάστιχα ἀρκετὰ ὡραῖα· στὸ πρῶτο μέρος π.χ. τό 28, τὸ 178, τὸ 128, τὸ 29, καὶ ἄλλα. Πολλὰ ἀκόμα θὰ μποροῦσε νἄναι ὡραῖα, ἂν δὲν ἔδειχτε τόση βία ὁ ποιητής τους. Ἡ βία εἶναι παντοῦ τυπωμένη· ἡ πρώτη ἐντύπωση, τὸ σκίτσο ποῦ ἐπρόκειτο νὰ γένει ποίημα. Κ' ἐκεῖ ποῦ κανένας ἐπερίμενε κάτι νέο, ξάφνου βρίσκεται μπρὸς σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς κοινότερες κοινοτοπιές.

Ἀπὸ τὸν κ. Στρατήγη λείπει ἀκόμα ἡ φραστικὴ ἀκρίβεια, ποῦ καμιὰ φορὰ καταντάει στὸ ἀνεξήγητο π. χ. στὸ 5ο ὀχτάστιχο.

Γιὰ σὲ τὸν κόσμο ἂν ξέχασα, μὰ θὰ θυμᾶμαι αἰώνια
Τοῦ δοξασμένου τοῦ Ἀστεως τὸ Ἐπίνειο τὸ καλό,
Ποῦ τῆς ζωῆς μου ἐπέρασα τὰ πιὸ πολλὰ τὰ χρόνια,
Κ' ἡ μνήμη του στὸ μάτι μου δάκρυ κυλάει θολό.
Πατρίδα, Σπῆτι κ' Ἔρωτα, τραγούδησα ἐκεῖ πέρα,
—Ἀστέρια τρία τῆς σκοτεινῆς ζωῆς μου ταιριαστά—
Κι' ἂν τὸ ἀγαπῶ, γιατὶ ἐκεῖ ζοῦν ἀδέλφια καὶ μητέρα,
Μὰ τὸ λατρεύω, γιατὶ κλεῖ τὰ πατρικά του ὀστᾶ.

τέλος πάντων, τίνος κλείει τὰ ὀστᾶ τὸ Ἐπίνειον, ὥστε νὰ τὸ λατρεύει ἐξαιρετικά ὁ κ. Στρατήγης; Μὴ κ' ἤθελε *μου* κ' ἐννοεῖ ὁ κ. Στρατήγης τὰ πατρικά του ὀστᾶ;

Ἡ ἀκυρολεξία παίζει κι' αὐτὴ τὸ ρόλο της στὴν ποίηση τοῦ κ. Στρατήγη. π.χ. ὀχτάστιχο 23 γράφει:

Βλέπω ἁρμονία στὸ σκότος σου καὶ στὴ σιγή σου φῶς!

Ἡ μόνη πρωτοτυπία σ' αὐτὸ τὸ στίχον εἶναι ἡ μετάθεση τῶν λέξεων, ὥστε ἀντὶς νὰ βλέπει φῶς μέσα στὸ σκοτάδι καὶ ἁρμονία(!) μέσα στὴ σιγή, ποῦ ἴσως ἔπρεπε ν' ἀκούει κάτι στὴ σιγή, ὁ κ. Στρατήγης βλέπει φῶς μέσα στὴ σιγή. Θὰ μοῦ πῆτε, καὶ βλέπω τὸ κίνημά σας, ὅτι δὲν ἐκατάλαβα καὶ κάτι ἄλλο θέλει νὰ πεῖ· μάλιστα, μὴν ἀνησυχεῖτε· τὸ σκοτάδι παρουσιάζει ὁμοιομορφία, ὄχι ὅμως ποικιλία καί σχέση, γι' αὐτὸ ἡ ἀντίθεση ἁρμονίας καί σκοταδιοῦ πάει περίφημα, μ' αὐτὴ εἶναι ποῦ ἔφερε καὶ τὴ σύγχιση κ' ἔκαμε τὸν κ. Στρατήγη νὰ βλέπει στὴ σιγὴ φῶς, σὰ νὰ μιλοῦσε ὁ ἥλιος καὶ μάλιστα ἀκατάπαυτα, ἢ τὸ φεγγάρι καὶ τ' ἀστέρια, ἢ τέλος πάντων κ' ἡ λάμπα μας. Χωρὶς νὰ μὲ παραξηγήσει ὁ ἀναγνώστης μου, ἐγὼ ξέρω πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρχει σιγὴ καὶ στὸ φῶς καὶ στὸ σκοτάδι. Μὰ δὲ γυρεύω νὰ κάμω κανένα νὰ γελάσει· γυρεύω μονάχα νὰ ἑρμηνέψω ὅσα δὲν ἐμπόρεσε νὰ κάμει ὁ Ποιητὴς συνείδησή του, γιὰ νὰ τοὺς χαρίσει τὴ λαγαρότητα τῆς ἔκφρασης, ποῦ εἶναι τὸ σπουδαιότερο ὄφρο τῆς Τέχνης· Καὶ ἡ λαγαρότητα τῆς ἐκφράσης λείπει συχνὰ καὶ θὰ μπορροῦσα νὰ παραθέσω πολλὰ παραδείγματ' ἀκόμα, καθὼ. καὶ πάμπολλα γλωσσικὰ καὶ περσσότερα στιχουργικὰ λάθη ποῦ γιὰ συντομία παραλείπω.

Συχνότατα οἱ ἀντίθεσες εἶναι ἀσύμφωνες, συχνὰ πλαδαρὲς καί συχνότερα ἡ σκοτεινάδα τῆς ἔκφρασης στοὺς τελευταίους στίχους τῶν ὀχτόστιχων αἰσθητή.

Ὁ κ. Στρατήγης ἔχει ἀκόμα μιὰ φοβερὰ μεγάλην ἀδυναμία στὴν περιγραφή. Τὸ 2 ὀχτάστιχο π. χ. εἶναι μιὰ εἰκόνα καλούτσικη, μὰ δὲν εἶδε παρὰ τὰ ἐσωτερικὰ χρώματα καὶ δὲν ἐμπόρεσε νὰ μᾶς δώσει τὸ πλαίσιο, δὲν ἐμπόρεσε νὰ κόψει τὸ τοπεῖο ποῦ θέλει νὰ μᾶς παρουσιάσει, κ' ἔτσι ἀντὶς νὰ τό δοῦμε καὶ νὰ τὸ θαυμάσουμε κ' ἐμεῖς, μᾶς εἶπε μὲ ποιὰ χρώματα θὰ κατασκευαζότανε.

Τὸ ἴδιο τὸ 27. Μᾶς λέει τί τοῦ γεννάει κάποιο πεῦκο, μὰ δὲ μᾶς λέει τὸ γιατί. Φτάνει ὁ ἐξωτερικὸς ἐρεθισμός στὴν ψυχὴ τοῦ κ. Στρατήγη, μὰ δὲ γίνεται συνείδηση καὶ δὲν ἔχει τὴ δύναμη ὁ Ποιητὴς νὰ μᾶς δώσει τὴν εἰκόνα τὴν ἐξωτερικὴ ποῦ τοῦ γέννησε τὴν ὅποια συγκίνηση, ἔτσι ποῦ κ' ἐμεῖς νὰ τὴ δοῦμε ἀντικειμενικά, καὶ νὰ αἰσταν-θοῦμε ἀπὸ τὰ πράματα τὸ ἴδιο. Τοῦ ξεφεύει ἡ Ζωὴ καὶ τοῦ ἀπομένει ὁ ρητορισμός.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει στὸ 49, στὸ 73 καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα, σὲ πάρα πολλά, δυστυχῶς, ἔτσι ποῦ νὰ σκεφτόμαστε ἂν ὁ κ. Στρατήγης κατάληξε στὴν δημοσιογραφικότητα ἀπὸ κάποιαν ἀγάπη, γιὰ κάποιο σκοπό, ἢ ἀπὸ σημαντικὴ ποιητικὴν ἀδυναμία. Γιὰ τὶς πεζολογίες οὔτε λόγος, τὸ μεγαλήτερο μέρος τῆς Συλλογῆς ἀνήκουνε σ' αὐτές. Κ' ἔτσι, ἐνῶ μᾶς παραμίλησε γιὰ τὴ Σπέτσα, ἐχτὸς ἀπὸ γενι-

κότητες νησιώτικες καὶ θαλασσινές, ποῦ γενικὰ ὑπάρχουνε σὲ κάθε νησὶ κι' αὐτὲς χοντροκομμένες πουθενὰ δὲ μᾶς ἔδωσε καὶ λίγο ἀπὸ τὴ Σπέτσα του, κάτι ἀπὸ τὸν ξεχωριστό της ὁρίζοντα καὶ χαρακτῆρα.

Ἐκεῖνο ποῦ πρόσεξε ὁ κ. Στρατήγης. εἶναι οἱ ὁμοκαταληξίες, ποῦ θυμίζουν ἐκεῖνες τῶν γαλλότροπων καθαρευουσιάνων, πρᾶμα κάμποσο δύσκολο γιὰ τὴ φτωχή μας σὲ ὁμοκαταλιξίες δημοτική. Μὰ ἡ προσοχὴ στὶς ὁμοκαταληξίες εἶνε ἐκεῖνο ποῦ ἔφαε καὶ τὴν φραστικὴν ἀρτιότητα στὴν ποίηση τοῦ κ. Στρατήγη. Τοῦ ἄρεσε τὸ κουδούνισμα καὶ ξέχασε τὸ νόημα, κι' ἀντὶς νὰ ὑποτάξῃ τὴν ὁμοκαταληξία, ὑποτάχτηκε ἀπὸ κείνη. Κ' ἔτσι ὁ κ. Στρατήγης, θέτοντας αὐστηροὺς κανόνας γιὰ τὴν ὁμοκαταληξία, μοιάζει μὲ τὸ δρομέα ἐκεῖνο, ποῦ ὑπόσχεται νὰ τρέξει ἑκατὸ χιλιόμετρα, καὶ δὲν προφταίνει νὰ πάρει τὰ πέντε, ποῦ πέφτει λιπόψιχος.

Καὶ μοῦρχεται στὸ νοῦ ἀθελά μου ἐκεῖνο ποῦ λέει στὸ 192 ὀχτάστιχο. ὅπου ὁ κ. Στρατήγης πηγαίνοντας στ' ἀπόμερ' ἀκρογιάλια τῆς Σπέτσας, φωνάζει μὲ μιὰ Τρομπομαρίνα μονάχος, ποῦ τὴν εἶχε βρεῖ κολυμπώντας, γιὰ νὰ ξυπνήσει τοὺς πεθαμένους πιὰ ἡρωϊκοὺς στολοκαῦτες καπετανέους.

Λὲς, ποῦ ὁλάκερο τὸ ἔργο τοῦ κ. Στρατήγη, εἶναι γεμάτο ἀπ' αὐτὴ τὴν κωμικὴ τραγικότητα, ποῦ καταντάει στό μάταιο. Ἕνας πόθος γιὰ κάτι, ζητημένος παράλογα καὶ Δον Κιχωτικά, ἕνας ἐγῶνας χωρὶς καρποφορία, ἔφήμερος, ἔτσι, ποῦ στὸ 225 ὀχτάστιχο τὸ λέει μονάχος :

Καὶ τῶν πικρῶν ἀγώνων μου δὲ βλέπω τὸ σκοπό.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Νέα βιβλία βγῆκαν : τὸ «Ἀπολλώνιον ἄσμα» τοῦ κ. Σκίπη—σὲ κομψὴ ἔκδοση τῶν «Γραμμάτων»—· Τοῦ κ. Χρ. Βαρλέντη μερικὰ πατριωτικὰ τραγούδια μὲ τὸν τίτλο «Ἀέρα, ἀέρα !» καὶ τοῦ κ. Daviel Bonosenectius τραγούδια «Φύρδην—Μίγδην» ποῦ τὰ διαβάζει κανεὶς πολὺ εὐχάριστα καὶ χωρὶς νὰ.... μελαγχολεῖ(!) καθόλου, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς ἄλλους ποιητές.

Ἀπ' τὰ νέα περιοδικὰ ποῦ ἀγγέλλονται κάθε τόσο, φάνηκε ὡς τώρα ἡ «Λύρα». Ἡ ἔκδοσή της πολυτελής,· διευθύνεται ἀπ' τὸν κ. Γ. Μπούρλο. Στὸ 1ο φύλλο δημοσιεύτηκαν ποιήματα τῶν κ. κ. Συκελιανοῦ, Δούρα, Μιχαλόπουλου, Προεστόπουλου, διήγημα τοῦ κ. Ν. Νικολαΐδη, Μικρὲς Ἱστορίες τοῦ κ. Σταυρόπουλου, κι' ἡ μετάφραση τοῦ δράματος τοῦ Ἴψεν, Ζὰν—Γκαμπριέλ—Μπόρκμαν.

Αὐτὲς τὶς μέρες ἐκδίδονται καὶ δύο νέα περιοδικά· ὁ «Ρυθμὸς» ποῦ θὰ βγαίνει κάθε μῆνα σὲ 32 μεγάλες σελίδες, καὶ ὁ «Λόγος» διευθυνόμενος ἀπ' τοὺς κ. κ. Καρζῆ, Μιχαλόπουλο, Νικολαΐδη.

Στὰ γνωστὰ περιοδικὰ ποῦ βγαίνουν μὲ αὐστηρὸ φιλολογικὸ πρόγραμμα, δὲν βλέπουμε καμμιὰ ἐξαιρετικὴ κίνηση καὶ ζύμωση. Ὁ «Πυρσὸς» μόνε μᾶς ὑποσχέθηκε πῶς θὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὶς ἀντιλήψεις του γιὰ τὸν Καβάφη.

Στὴ «Πινακοθήκη» συνεχίζονται ἡ μεταφράσεις τῶν ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ καὶ ἐξετάζεται πλατειὰ ἡ δική μας καὶ ξένη καλλιτεχνικὴ κίνηση.

Στὴν «Πανεπιστημιακὴ Ἐπιθεώρηση» δημοσιεύονται ἀρκετὰ καλὰ ἐπιστημονικὰ ἄρθρα καὶ ἐξετάζονται τὰ πανεπιστημιακὰ ζητήματα. Παρακολουθεῖται ἡ πανεπιστημιακὴ κίνηση καὶ προσεχῶς θὰ ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα τῆς διωργάνωσης τοῦ πανεπιστημίου μας.

Σχεδιάζεται ἑορτὴ στὸν «Παρνασσὸ» γιὰ νὰ ἑωρασθῇ ἡ τριακονταετηρίδα τοῦ κ. Ξενοπούλου ἀπ' ἀφορμὴ τῆς παραίτησής του ἀπ' τὰ γράμματα.

Στὴν ἐφημερίδα «Ἀθῆναι» δημοσιεύτηκαν δύο καινούργια ποιήματα τοῦ κ. Μαλακάση. Καὶ τὰ δύο στρέφονται στὶς ἀναμνήσεις τοῦ ποιητὴ ἀπ' τὴ πατρίδα του τὸ Μεσολόγκι.

Γιὰ τὸ ἀριστεῖο δὲν θάσχοληθοῦμε πολύ, οὔτε λίβελο θὰ γράψουμε. Ὅλη ἡ σοβαρότητα ποῦ πρέπει νὰ κρατιέται σὲ τέτοια ζητήματα μεταβλήθηκε σὲ γελοιότητα· παντοῦ ἀκοῦμε συμφωνίες, συμμαχίες, ὑποσχέσεις, ρουσφέτια γιὰ τὸ ἀριστεῖο, ποῦ σκέφτεται κανένας ἂν αὐτὸ δίνεται ἀπ' τὴ πολιτεία γιὰ νὰ βραβέψῃ μερικὲς ἀξίες, ἢ ἀπὸ μερικὰ ἄτομα γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς φίλους τους. Ἀπ' ὅλα αὐτά, ἂν καὶ εἴμαστε τῆς γνώμης ὅτι ὁ κ. Ξενόπουλος εἶχε τὰ περσότερα δικαιώματα νὰ τὸ πάρῃ, δὲν δικηολογοῦμε ὅμως καθόλου τὴ στάση του, γιατὶ προτοῦ ἀποφασίσει νὰ παραιτηθῇ ἀπ' τὰ γράμματα θἄπρεπε νἄχει νοιώσει τὰ παραπάνω.

Μὰ καὶ τὰ παρασκήνια τοῦ μουσικοῦ Ἀριστείου εἶναι περισσότερο «θυμήρη» κ' ἐξευτελιστικὰ γιὰ τοὺς δυὸ μαέστρους. Καὶ μὲ λύπη μεγάλη βλέπουμαι ὅτι χάνεται ἡ ἠθικὴ κι' ἀπὸ ἀνθρώπους ποῦ μᾶς παρουσιάζονται γιὰ καλλιτέχνες.

Ἂς εἶναι, ὕρτερα ἀπ' τὰ τόσα ἄπλυτα ποῦ βγῆκαν στὴ φόρα, χρειάζεται νὰ γραφτῇ καὶ τὸ παρακάτω χαρακτηριστικὸ ἀνέκδοτο τοῦ γιομάτου χιοῦμορ μαέστρου Λαυράγκα.

Σὰν τέλειωσε ἡ πρώτη τοῦ «Πρωτομάστορα» καὶ συναντήθηκαν οἱ δυὸ μαέστροι, ὁ Σιὸρ Διονύσιος ἀγκάλιασε τὸν Καλομοίρη μὲ πολὺ τρυφερότητα καὶ τὸν συνεχάρηκε.

Μὰ ἕνας ποὺ παρα κολούθησε τὴ σκηνὴ αὐτή, εἶπε στὸν Κεφαλλωνίτη μαέστρο.

— Τί ἐνθουσιασμοὶ ἦταν αὐτοί ; ὡς τώρα ἔλεγες τόσα ἐναντίον τοῦ «Πρωτομάστορα».

— Μοῦφυγαν, μοῦφυγαν ὅπως φεύγουν....

Ἦταν ἡ ἀπάντηση τοῦ μαέστρου χαρακτηριστικ χειρονομόντας.

Πέθανε καὶ ὁ ἐκλεκτὸς λυρικὸς ὀξύφωνος Γεώργιος Χατζηλουκᾶς.

Ὁ θάνατός του ἀκούστηκε μὲ πολὺ συγκίνηση ἀπὸ τοὺς φίλους τῆν τέχνης. Ἦταν μιὰ σημαντικὴ ἀπώλεια γιὰ τὸ φτωχὸ Μουσικό μας Θέατρο.

Τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία ἔψαλλαν οἱ καλλιτέχνες τοῦ Ἑλληνικοῦ Μελοδράματος.

= Μιὰ πολὺ καλὴ ἐπιτυχία ἐσημείωσε καὶ ἡ δεύτερη ἐμφάνηση τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν.

Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε τὴ μοναδικὴ συμφωνία τοῦ Cesar Franck καὶ τὴν «Ἀλγερινὴ Σουΐτα» τοῦ Saint—Jaens.

Τὸ παίξιμο τοῦ Μητρόπουλου (πιάνο) ὑπέροχο, στὴν ἀνταπόδωση τῆς Συμφωνίας τοῦ d' Indy, μὲ συνοδεία τῆς Ὀρχήστρας.

Ὅλα αὐτὰ μᾶς δείχνουν, ὅτι ὁ εὐσυνείδητος μαέστρος τῆς Ὀρχήστρας τοῦ Ὠδείου κ. Μαρσὴκ κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ μέσα σὲ λίγα χρόνια ἕναν καλὸ μουσικὸ κόσμο, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος.

Ἡ συναυλία τῆς κυρίας Κυργουσίου (Δημητρακοπούλου) δὲν πρόσθεσε δυστυχῶς τίποτα στὴ καλλιτεχνικὴ κίνηση. Ἀπεναντίας ἐκαταλάβαμε ἄλλη μιὰ φορὰ πῶς οἱ ἀληθινοὶ καλλιτέχνες εἶναι σπάνιοι στὴν Ἑλλάδα. Τὸ τραγοῦδι τῆς κυρία Κυργουσίου ἦταν κοινό, χωρὶς αἴσθημα, χωρὶς κανένα χρῶμα, μὰ καὶ χωρὶς φωνή. Γιατὶ ἂν λέγεται κοντράλτο αὐτὴ ἡ κυρία δὲν ξέρομε τότε πιὰ εἶναι ἡ πραγματικὴ κοντράλτο. Εἰς τὸ μέλλον ἡ κυρία Κυργουσίου καλὰ θὰ κάνῃ πρὶν ἐμφανίζεται νὰ εἶναι βεβαία γιὰ τὸ ταλέντο της καὶ συνάμα νὰ μὴ παρουσιάζῃ ὅλες τῆς χρονιὲς τὸ ἴδιο πρόγραμμα.

Τί διάβολο, χαθῆκαν τὰ κομμάτια ;

Ὁ κ. Λυκούδης ξανάπαιξε πολὺ ὄμορφα τὴ σύνθεση τοῦ Λιάλιου, μποροῦσε ὅμως νὰ μὴν ἐπαναλάμβανε τὴν Danse Russe, ἡ ὁποία εἶναι καλὴ γιὰ μιὰ φορά.

Ὅσο γιὰ τὸν κ. Μυρὰτ θἄκανε καλύτερα νὰ σώπαινε ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀπαγγελία —ἄλλως τε πολὺ καλὴ— τῶν δυὸ τραγουδιῶν, γιατὶ ἐκεῖνο τὸ κατασκεύασμα —σαχλαμάρα σὲ τρεῖς πράξεις καθὼς καὶ ἡ μονότονη καὶ ἄτονη «declaration» τῆς γνωστῆς μέχρι κόρου «Λίμνης» τοῦ Λαμαρτίνου δὲν προσέθεσαν ἀπολύτως τίποτα στὴν καλλιτεχνική του carrière.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τὸ εἰδύλλιο τοῦ Θεοκρίτου

Τὸ XXVII Εἰδύλλιο τοῦ Θεοκρίτου, ποὺ δημοσιεύεται σήμερα, ἔχει 'στ' ἀρχαῖα τὸν τίτλο «Ὀαριστύς», ποὺ θὰ πῇ ἐρωτικὴ συνομιλία, γλυκομίλημα, «Φλέρτ»· μὴ θέλοντας νὰ βάλω τοὺς πρώτους τίτλους, γιατ' εἶναι ἀρκετὰ ἀφημρημένοι, μήτε τὸν δεύτερο, γιατ' εἶναι ἀρκετὰ ἄνοστος, 'προτίμησα αὐτὸν τὸν τρίτο, πού, μολονότι εἶναι κι' αὐτὸς· νεώτερη ἔννοια, φαντάζομαι ὅμως πὼς εἶναι ἀρκετὰ ἀντίστοιχη ἡ ἐπιγραμματική.

Ἡ «Ὀαρισὺς» εἶνε τὸ εἰδύλλιο τὸ πιὸ χαριτωμένο ἴσως τοῦ ἀρχαίου Βουκολικοῦ· γι' αὐτὸ τὴν μιμήθηκαν πολὺ τεχνικὰ κι' ὁ André Chénier καὶ ὁ Pierre Louys κὶ ὁ Φιλόσοφος Schopenhauer 'στὴ «Φυσικὴν Ἱστορία τοῦ Ἔρωτο», ἂν κι' αὐτὸς μὲ ἄλλο νόημα Ὁ τύπος τῆς Κόρης μάλιστα, εἶναι σχεδὸν κλασσικός· δὲν 'μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι δὲν εἶναι ἡ κόρη· παιχνιδιάρα καὶ ἀκατάδεχτη 'στὴν ἀρχή, γνωστικὴ καὶ φοβισμένη,—ὕστερα μὲ μιὰ θελκτικὴν ἁπλότητα ῥωτᾷ γιὰ τὸν γάμο καὶ τοὺς πόνους του, καὶ τέλος ὑποκύπτει 'στ' ὄνομα καὶ τὰ δῶρα τοῦ ἐραστοῦ.

«Τεύχεις μοι θαλάμως, τεύχεις μοι δῶμα καὶ αὐλάς ;» (36)

Καὶ πάλι, ὥς τὸ τέλος, δὲν χάνει τὸν παρθενικὸν ἐκεῖνο φόβο, ποὺ εἶνε πάντα σμειγμένος μὲ τὶς πρῶτες ἀγάπες μας κι' ἀνομειγμένος μὲ τὶς γλυκύτερες στιγμὲς τῆς ἀγνῆς ἐρωτικῆς εὐτυχίας. Τρέμει τὴν παρθενιά της, λυπᾶται τὸ γέρο πατέρα της, ἀκούει βήματα παντοῦ, συλλογιέται—αὐτὸ πάντα—τὸ καλό της φόρεμα. Ἂς εἶναι· εἶναι πιὰ νικημένη. Ὁ βουκόλος ἔχει τὸ ὕφος κυριάρχου· καὶ αὐτὸ ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ Εἰδυλλίου. Ποιὸς δὲν ἐννοεῖ ἀμέσως, μ' ὅλη τὴν ἑτοιμόρροπην ὑπερηφάνεια τῆς κόρης, πὼς ἡ λύση δὲν θὰ εἶναι ἄλλη, παρ' αὐτή ;

Γιὰ τὴν ἐποχή μας θὰ ἦταν ἴσως πιὸ θελκτικὸ νὰ παρέλιπε ὁ Θεόκριτος τοὺς ἕξη τελευταίους στίχους καὶ 'στὴ θέση τους νὰ βάλῃ τὸν «ἐντροπαλὸν ἄγγελο μὲ τὸν λιχανὸ 'στὰ χείλη». Αὐτὸ κάνει κι' ὁ Chénier 'στὴν μίμησή του. Ἀλλὰ νὰ μὴ λησμονοῦμε πὼς ὁ ποιητὴς ἔζησε σ' ἄλλα χρόνια· καὶ ἀκόμα πὼς οἱ ἥρωές του, κι' ἀφοῦ σηκωθοῦν ἀπὸ τὸ «κλέφτικο κρεββάτι», δὲν θἄχουν διόλου ἀσχημισμένη τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ὠμμορφιὰ τῆς ψυχῆς καὶ δὲν θὰ καταριοῦνται τὸν ἑαυτό τους. Εἶναι πάντα ἄγνοι, παιδικοί, παρθενικοί, χαριτωμένοι, σᾶν τοὺς ἐρωτευμένους καὶ μελαγχολικοὺς ψαράδες τοῦ Pierre Loti.

Αὐτὰ γιὰ ὅσα ἔγραψεν ὁ Θεόκριτος. Ὅσο γιὰ τὴν μετάφρασή μου, φαίνεται ἀμέσως πὼς εἶναι ἀρκετὰ βιαστική· ἀλλὰ δὲν τὴν ἔκαμα, παρὰ σᾶν ἕνα πρόσκαιρο ποιχνίδι. Ἐλπίζω πὼς ὅτὶ στάδιο αὐτὸ ὑπάρχουν ἄλλοι ποὺ ἀφωσιώθηκαν πιὸ συστηματικὰ κι' ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ἐργασία πιὸ συγκεκροτημένη. Ἐγὼ μάλιστα, δίνοντας τὴν ἀπόδοση τῆς «Ὀαριστύος» 'στὴν δημοσιότητα, δὲν ἔχω σχηματίσει ἀκόμη μήτε τὴν γνώμη ἂν πρέπῃ τάχα ἔτσι ν' ἀποδίδωνται τὰ Εἰδύλλια, μὲ τὴν ἐπιγραμματικὴ καὶ κάπως τραχειά τους στιχομυθία, ἢ μᾶλλον λίγο συμφωνότερα πρὸς τὴν σημερινὴ ψυχή, τὴν πιὸ στοχαστική, πιὸ παθητικὴ καὶ περισσότερο λάτριδα τῆς σύμμετρης μορφῆς. Ἴσως, ἂν εἶχαν κάποια πλειότερη περιπάθεια, θὰ μᾶς ἔθιγαν πιὸ γλυκά· κι' ἂν εἶχαν οὐσιαστικώτερη μορφή· δὲν πείραζε πὼς θἄχαναν κάπου-κάπου τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἐπιγραμματικότητά τους· ἔτσι ἐργάσθηκαν οἱ νεώτεροι μεταφρασταὶ (καὶ παλαιότερα ὁ Eobano Hesso 'στὴ Λατινική)· ἔτσι 'στὴν κλασσικὴν «Ἰφιγένειά» του ὁ ἀγαπημένος μου Moréas· κι' ἔτσι νομίζω πὼς τὸ Εἰδύλλιο θὰ μποροῦσε ὄχι μόνο ν' ἀποδοθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ ξαναζήσῃ.

Θὰ προσπαθήσω νὰ τὸ ἀποδείξω.

Τ. Α.

Γιὰ ἕνα διήγημα τοῦ Δημοσθένη Βουτυρᾶ

Στὸ Γιάννη Μηταράκη

Στὰ φύλλα τοῦ Νοέμβρη τοῦ «Βωμοῦ» βρίσκεται ἕνα ἀπὸ τὰ τελειότερα διηγήματα τοῦ Δημοσθένη Βουτυρᾶ, τὸ «Μαγαζὶ τοῦ Τσιγκούνη». Ὁ Βουτυρᾶς μᾶς δείχνει ἀκόμη μιὰ φορά, ὅτι εἶνε ἕνας πολὺ καλὸς παρατηρητὴς καὶ ψυχολόγος, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς σπανίους.

Σ' αὐτὸ τὸ διήγημα περιγράφει ἕνα τύπο, ποῦ δὲν μοιάζει οὔτε μὲ τὸν Hayajou τοῦ Molière, οὔτε μὲ τὸν ἥρωα τοῦ Balzac· εἶνε ἕνας τύπος ξεχωριστός, κι' ὅμως ἀληθινός, εἶνε ὁ τύπος τοῦ Ρωμηοῦ τοῦ Τσιγκούνη τοῦ Πατατήτσα, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει βῆμα στὴν Ἑλλάδα χωρὶς νὰ τὸν συναντήσῃ, ὥστε ἄξιζε πραγματικῶς νὰ ἀποθανατωθεῖ σὰν ἀπομεινάρι μιᾶς ἐποχῆς παληᾶς, ποῦ ξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει ἀκόμη μέσα στοὺς ἀνθρώπους, ποῦ γέννησε κι' ἀνάθρεψε.

Στὴν πρώτη παρατήρηση ὁ Πατατίτσας μποροῦσε νὰ φανεῖ «κουβαρδᾶς», ἀλλ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε παρὰ τερτύπια γιὰ νὰ κολακεύσῃ τὸ φιλότιμο τοῦ πελάτου του, τοῦ Ρωμηοῦ, τοῦ ὁποίου ἐκμεταλλεύεται «τὰ τρωτὰ» σημεῖα· τὸ μέσον του εἶνε ἀλάνθαστο.

Ὁ τύπος τοῦ Βουτυρᾶ εἶνε ὅμως πιὸ γενικός, παρ' ὅ,τι μπορεῖ κανεὶς νὰ νομίσῃ, γιατὶ βρίσκεται στὴ ῥίζα ὅλης τῆς ψυχολογίας τοῦ Ρωμηοῦ, ποῦ ἦτο κι' ἔμεινε ἔμπορος. Ὁ Ρωμηός, ὁ καθ' ἑαυτὸ Ρωμηὸς ἐκράτισε ὅλα τὰ Ἀνατολίτικα ἔθιμα καὶ θέλει νὰ κρύβει τὴ φιλαργυρία του πίσω ἀπὸ προσχήματα· τὸ συνήθειο αὐτὸ ἴσως νὰ εἶνε ἀπομεινάρι τοῦ φόβου τοῦ Τούρκου, ἀλλὰ πιὸ πιθανὸ νὰ σκοπεύει νὰ προφυλάξει τὸ φιλότιμο τοῦ ἐμπόρου, τόσο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους. Τοῦ Πατατίτσα τοῦ Ρωμηοῦ ἐμπόρου, ὁ Βουτυρᾶς μᾶς ἔδωκε τὸν τέλειο τύπο ποῦ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν τσιγκουνιά του, ἀπὸ τὴν πονηρία του κι' ἀπὸ τὴν ψευτιά του· ὁ σκοπός του εἶνε νὰ κερδίσῃ χρήματα ἀλλὰ τὰ μέσα, ποῦ μεταχειρίζεται δὲν ἔχουνε μεγάλο ὁρίζοντα· γι' αὐτὸ ὁ Ρωμηὸς ὅσο τοὐλάχιστο ἀκολουθεῖ τὴν σημενιὴ πορεία τῆς φυλῆς του, μένει πάντα μικρέμπορος.

Ὁ Δημιουργὸς τοῦ Πατατίτσα, δείχνεται ἀκόμη μιὰ φορὰ ὄχι μόνο, ἕνας ἀρτίστας μὲ γοῦστο ἀλλὰ κι' ἕνας φιλόσοφος ποῦ διαλέγει θέματα ποῦ ἐκ πρώτης ὄψεως μποροῦν νὰ φαίνονται ἁπλᾶ, ὅπως φαίνεται κι' ἡ ζωή, ἀλλὰ ποῦ στὸ βάθος εἶνε πολὺ γενικὰ πολὺ φιλοσοφικά. Ἂν ἡ ἐκτέλεση του δείχνει τὸ Βουτυρᾶ ἀρτίστα, ἡ ἐκλογή του τὸν δείχνει φιλόσοφο· κι' ἡ μιὰ μορφὴ του δὲν εἶνε κατώτερη ἀπὸ τὴν ἄλλη.

7 Δεκέμβρη 1918

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ

«*Ὁ θάνατος τῆς ἀδερφῆς μου*»

Κ. Φαλτάϊτς. Διήγημα

Οἱ χαραχτηρισμοὶ «διήγημα προσωπικὸ» «ἔντονη προσωπικὴ ἐντύπωση» εἶνε ἄπρεπoι νομίζουμε τὴ στιγμὴ ποὺ δίνεται ἕνα διηγηματικὸ ἔργο ἄρτια ἐχτελεσμένο. Τὸ ἐπαινετικὸ συγκράτημα γιὰ ἕναν εὐσυνείδητο τεχνίτη, εἶνε κάκια γεροντίστικη ἐνάντια στὶς γόνιμες στιγμὲς τοῦ νέου δουλευτῆ, παρατηρητῆ κι' ἁπλοῦ ἀκόμα περιγραφέα τῆς ζωῆς. Τὸ διήγημα τὸ συγκαιρινὸ δὲν ἀποκλείνει τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση, δὲν ἀποκλείνει τὴν ἔντονη προσωπικὴ συγκίνηση καὶ δὲν κλείνεται σ' ὡρισμένες φόρμες. Τὸ διήγημα εἶνε ἀλήθεια μὲ κάποια ποιητικὴ πνοὴ γιὰ νὰ μὴν ποθμε ἔξαρση λυρικὴ ἢ ἔκσταση, μὲ κάποια

ξαθλωση τῆς πραγματικότητας. Τὰ παραπάνω μᾶς ἔρχουνται στὸ νοῦ μὲ τὸ διήγημα τοῦ κ. Φαλταΐτς ὁ «Θάνατος τῆς ἀδερφῆς».

Κι' ἀντὶς νὰ τὸ ποῦμε «ἔντονη προσωπικὴ συγκίνηση» λέμε πὼς ἡ ἀρετές του τόσο στὸ ψυχολογικὸ ὅσο καὶ στὸ περιγραφικὸ μέρος εἶνε σπάνιες —καὶ μᾶς ξεσκεπάζουνε ἕνα ταλέντο μὲ συνείδηση. Ὁ συγγραφέας του εἶνε φυσιολάτρης, παρατηρητὴς μὰ ταὐτόχρονα καὶ ἐπαναστάτης. Ἀκόμα κλείνει καὶ ἕνα στοιχεῖο ρωμαντικὸ ὑγιέστατο ποῦ τὸ μεταχειρίζεται ἀνάλογα στὴ λυρικὴ ἔξαρση. Ἔτσι ὁ «θάνατος τῆς ἀδερφῆς» ξέχωρα ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ τὶς ψυχολογικὲς ἀρετὲς τῆς ἐκτέλεσης δείχνει τὸν τεχνίτη ποὺ μπορεῖ νὰ δουλέψῃ πλατυαστὰ στὸ διήγημα.

Α. Π.

Guillaume Apollinaire

Ἦταν ἀπ' τοὺς διαλεχτοὺς νέους τῆς Γαλλίας ποῦ σήμερα κτυποῦνε τὴ ῥουτίνα κι' ὅ,τι σαθρὸ στὴ Τέχνη. Ἐπαναστάτης αὐτὸς στὴ ποίηση καὶ τὴν ἰδέα ἔφερνε μαζί του τοὺς νέους στὴν ἀληθινὴ τέχνη. Στὰ 1903 ἔβρυσε τὸ φιλολογικὸ περιοδικὸ «Le Festin d'Esope» (τὸ Συμπόσιο τοῦ Αἰσώπου) ποῦ οἱ στίχοι ποῦ δημοσίευσε ἐκεῖ, μαζὶ μ' ἄλλους νέους, θαμβώσανε τόσο τὸν André Billy —αὐτὸν ποῦ τώρα τελευταῖα ἔβγαλε τὸ βιβλίο «Scène de la vie littéraire» καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο γίνηκε ἀρκετὸς λόγος —ὥστε νὰ γράψει σ' ἕνα ἄρθρο ποῦ ἀφιερώνει στὶς ἀναμνήσεις μὲ τὸν Apollinaire : «Αἰστάνομαι νὰ μαι πολὺ μικρὸς κοντὰ σ' αὐτοὺς τοὺς ποιητὲς ποῦ μοῦ φανέρωσαν τὴ σύγχρονη φαντασία.»

Στὰ 1911 πάλι, μαζὶ μὲ τὸν Billy καὶ μερικοὺς ἄλλους, βγάλανε τὸ περιοδικὸ «Soirées de Paris». «Τί ὁμορφη ! τί χαριτωμένη ἐποχή !» γράφει μὲ νοσταλγία ὁ Billy. «Εἶναι μακρυά. Ἄλλοι θάναι μὲ τὴ θειρά τους ἀμέριμνοι καὶ χαρωποί. Δὲν τοὺς ζηλεύω γιατὶ δὲν θὰ χουνε μαζί τους ἕναν Guillaume Apollinaire. Κανένας στὴν ἡλικία μας δὲν ἀπόκτησε τόσα μίση, δὲν ἔκανε τόσους νὰ σαρκάσουν. Εἶχε ἐνάντια του ὅλη τὴ Βλακεία, ὅλη τὴν Ἀμάθεια, ὅλη τὴ Ῥουτίνα. Καὶ γιὰ πόσα δὲν τὸν κατηγορήσανε!.. Μὰ τὸν ἀρκοῦσε νὰ φαίνεται, νὰ χαμογελᾶ, καὶ οἱ ἀντίπαλοί του, σὰν τἀγρίμια τοῦ Ὀρφέα, ταπεινόνονταν καὶ γρύλλιζαν. Τὸ εἶδα πολλὲς φορὲς αὐτό.»

Ὁ Apollinaire δὲν ἔμοιαζε μὲ τοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς νέους μας ποῦ ἂν κυττάζουμε τὸ ἔργο τους, στοὺς περισσότερους μόνο τὴ Κλάφα βλέπουμε. Τὴ δύναμη, τὸ πόθο τῆς ζωῆς, λίγοι τὰ ἔχουν. Ὁ Apollinaire ἦταν ποτισμένος μ' αὐτὰ στὰ τραγούδια του ξεχίνονταν ὅλη ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς. «Ἦταν ἐχθρὸς τῆς ρωμαντικῆς μελαγχολίας· ἀκτινοβολοῦσε, φώτιζε, θέρμαινε, ἦταν ἀκατάπαυστα μιὰ πύρινη θερμάστρα». Ὅμως πέθανε· ὁ πόλεμος ποῦ πῆρε τόσους καὶ τόσους ποῦ μᾶς δείχνανε γερὰ δείγματα μελλούμενης δράσης, τόσες ἰδιοσυγκρασίες ποῦ δὲν ξέρουμε τί μποροῦσαν νὰ μᾶς δόσουν ἀργότερα, καὶ ἀκόμα τόσους κρυφοὺς καλλιτέχνες ποῦ ἢ εἶχαν στὸ συρτάρι τὰ ἔργα τους ἢ προβάλανε πρὲς τὸ παρὸν τὴ σιωπή τους, πῆρε καὶ τὸν Apollinaire, γνήσιο ἀντιπρόσωπο τῆς νέας Τέχνης. Καὶ μεσ' τὸ πρόχωμα ἀκόμα δὲν ἄφηνε τὴ τέχνη του· ἀξένοιαστος διάβαζε τὸ περιοδικὸ «Mercure de France», ὅταν ἕνα κομμάτι ὀβίδας τὸν κτύπησε στὸ κεφάλι γιὰ νὰ πεθάνῃ ἀργότερα στὸ νοσοκομεῖο πάνω στὰ 38 του χρόνια.

Σ. Μ.

Θέατρο τοῦ Ὠδείου

Ὁ Βιβλιοθηκάριος

Κάθε πρᾶμμα λέγεται χρήσιμο ὅταν ἔρχεται νὰ ἱκανοποιήσῃ μιὰν ἀνάγκη, νὰ γεμίσῃ ἕνα κενό. Στὸ σημερνό μας θέατρο πορνοσειρμένο ἀπὸ ἐπιθεωρήσεις καὶ ξεπεσμένο ἀπὸ χοντροκομένες φάρσες —ἀκόμα καὶ στὴ μουσικὴ γιομάτο ἀπὸ ἀκαλαίσθητες κι' ἀξιοδάκρυτες ὀπερέττες— εἴχαμε τὰ στοιχεῖα καὶ τὸ τόπο γιὰ κάτι καινούργιο, ἀπαραίτητο· καὶ περιμέναμε μὲ λαχτάρα νὰ μᾶς δώσῃ τὴ θεατρικὴ αὐτὴ ἀναγέννηση τὸ Ὠδεῖο. Ἄσχετα ἀπὸ τὴν καλὴ ἢ κακὴ ἐκτέλεση τῆς «Ὀρεστείας» τὸ πρῶτο αὐτὸ βῆμα μᾶς ὑποσχέθηκε πῶς ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ βλέπαμε νὰ ἐκπληρώνῃ ἐπὶ τέλους καὶ στὴν Ἑλλάδα τὸ θέατρο τὸν προορισμό του. Δυστυχῶς ὅμως μὲ τὴ δεύτερή του ἐμφάνιση τὸ θέατρο τοῦ Ὠδείου μᾶς ἔδειξε πῶς δὲν ἔχουμε νὰ ἐλπίσουμε ἀπ' αὐτὸ τίποτε περισσότερο, παρὰ ἕνα ἀκόμα θέατρο ποικιλιῶν, φροῦτο ποῦ ἀφθονεῖ στὴ σημερινὴ θεατρικὴ ἀγορά μας.

Ἡ ἀντίκα τοῦ Moser, χοντροκομένη —ἔργο ποῦ μόνο, ἴσως στὸν κινηματογράφο θὰ μποροῦσε νὰ σταθῇ ἂν ξεδιπλώνουνταν περισσότερο— δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω γιὰ ποιὸ λόγο παίχτηκε. Μήπως ὁ σεβαστὸς Ἰψενιστής, μᾶς πέρασε γιὰ τόσο ἀμόρφωτους ποῦ δὲ θὰ μπορούσαμε, δυὸ φορὲς ἄλλοστε τὸ μῆνα, νὰ ἀκούσουμε ἕνα σοβαρὸ ἔργο; Ὅσο γιὰ τὴν ἐκτέλεση δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε παρὰ μόνο πῶς τὰ σκηνικὰ ἦσανε θαυμάσια καὶ τὸ βεστιάριο πολὺ πλούσιο !...

Ὁ «Βιβλιοθηκάριος» ὅσο κι' ἂν εἶναι ἔργο, γραμμένο σὲ στιγμὴ χωρὶς ἄλλο πνευματικῆς στείρωσης τοῦ συγγραφέα, παληό, ἀχαρακτήριστο, νομίζω πῶς θὰ μποροῦσε νὰ διδαχτῇ καλλήτερα καὶ νὰ διαβαστῇ περισσότερο.

Ἐξαίρεση στὸν κανόνα αὐτὸν κάνουν οἱ δεσποινίδες Μπατιστάτου, Κανελλοπούλου, ἡ μικρούλα Παπανικολάου καὶ ὁ κ. Παπαχρήστος.

Τὸ μάτι τοῦ maître δὲν εἶδε τὴ κυρία Ζερβοῦ ποῦ, ὅταν ἔδεινε στὴ Β' πράξη τὸ μάθημα τῆς μοντέρνας συμπεριφορᾶς, καθὼς καὶ στὶς δραματικὲς σκηνές, ἦτανε ἀξιοδάκρυτα κωμική, ἀφυχολόγητη, ψεύτικη ;

Ἀλλὰ τὰ βάρη αὐτὰ τῆς κακῆς διδασκαλίας ἢ ἀδιαφορίας τοῦ κ. Οἰκονόμου ποῦ πιστὰ ἀκολουθεῖ τὸ δρόμο τοῦ προκατόχου του κ. Ζάννου, νομίζω πῶς δὲν πρέπει νὰ βαρύνουν καθόλου τοὺς ἐκτελεστάς· γι' αὐτὸ δὲν θὰ πῶ ποιὰ ἐντύπωση μοῦ ἔκανε ἡ ἐκτέλεση τοῦ Βιβλιοθηκαρίου, ἀλλὰ μόνο τὸ παίξιμο ἑνὸς ἔργου ἀγνώστου μου, ὁποιουδήποτε.

Ἡ κυρία Ζερβοῦ ὅπως εἶπα καὶ παραπάνω ἀμελέτητη κι' ἀψυχολόγητη, γιομάτη μεταπτώσεις τελείως ἀδικαιολόγητες. Κατέστρεψε ὅλα ὅσα εἶχε ἴσαμε τώρα δημιουργήσει. Ἀξίζει νὰ πῇ κάνεις σὰν τὴν κ. Ἐφοπλιστοῦ πῶς : «ἀλάδεμε κονσέρβες ἀπ' τὸ κονσερβατουὰρ τῶν Παρισίων».

Ἡ δεσποινὶς Μπατιστάτου εἶναι ἡ μόνη ποῦ προσπαθοῦσε, πνιγμένη κάτω ἀπ' τὰ ὄρια ἑνὸς ῥόλου ποῦ χωρὶς ἄλλο τῆς εἶχαν κακὰ ἐξηγήσει, νὰ πλάσῃ ἕναν ἀριστοκρατικὸ τύπο. Χαριτωμένη στὴ ἐμφανίσεις της, μ' ἕνα παίξιμο ἐντελῶς φυσικό, στὸ μικρὸ κι' ἀχάριστο πρόσωπο ποῦ τὸ σκέπαζαν οἱ ὑστερικοὶ σπασμοὶ τῶν ἄλλων κακοεκτελεστῶν, εἶναι ἡ μόνη δικαιολογία τῆς παράστασης τοῦ Βιβλιοθηκάριου, καὶ ἂν καὶ δὲν τῆς ἔστεκε καθόλου ἡ Εὔα ἔδειξε πῶς ἀξίζει γιὰ πολὺ περισσότερα πράγματα.

Καὶ ἄλλη μιὰ ἐρώτηση· Γιατί, κύριε Οἰκονόμου δὲν τῆς δώσατε τὴν Ἐδιθ ; Τὴν εἴδαμε καὶ στὴν Μονάκριβη τοῦ Ξενοπούλου κι' ἔχουμε τὴν ἰδέα πῶς ἂν δοκιμάζατε θὰ βλέπατε πολλά !

Ἡ δεσποινὶς Κανελλοπούλου τέλεια στὴ θέση της. Φυσικότατη, εἶναι ἀριστουργηματικὰ τὴ πραγματικότητα καὶ φαίνεται πῶς κατάλαβε τὸν συγγραφέα. Ἂν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ σταδίου της ὁ κ. Ζάννος εἶχε φροντήσει, ἀφήνοντας κατὰ μέρος τῆς τροχοδιάς, νὰ τῆς δίνει τέτοιους ῥόλους, χωρὶς ἄλλο θὰ ἤτανε σήμερα ἡ καλλήτερη ἀπ' ὅλες τῆς διπλωματούχους τοῦ Ὠδείου.

Μέσα σ' ὅλη τὴν ἀνακατωσούρα τῶν δυνάμεων κάθε ἠθοποιοῦ, σχεδὸν ἀπαρατήρητη περνάει ἡ δεσποινὶς Παπανικολάου. Ἂν καὶ εἶχε παρεξηγήσει τὸ ῥόλο της, ἐν τούτοις ἔπαιξε θαυμάσια καὶ δείχνει πῶς εἶναι πολὺ καλὴ πάστα. Κύριε Οἰκονόμου καὶ πάλιν προσέχτε την. Ἀπ' τοὺς κυρίους κάνεις δὲν ἔστεκε καλὰ στὴ θέση του. Ὁ κ. Φωκᾶς ἔπλασε ἕναν ἀριστοτεχνικὸ κωμικὸ τύπο, ἀλλὰ ὄχι τὸ Βιβλιοθηκάριο τοῦ Moser. Ἂν ἦτανε λιγότερο ζωηρὸς θὰ κέρδιζε πολύ. Ἐν τούτοις εἶναι πολὺ καλός, ὁ μόνος καλὸς ἀπὸ τοὺς κυρίους.

Ὁ κ. Τσιτσιλιάνος ἀριστοκρατικότατος γι' αὐτὸ ὑποφερτός.

Ὁ κ. Παπαχρήστου συμπαθητικότατος· εἶχε στιγμὲς ποῦ φαινότανε ἄγγλος γαιοκτήμων.

Ὁ κ Σακελλαρίου θὰ ἔκανε γιὰ Cow-boy.

Ὁ κ. Κοντογιάννης ἂν δὲν εἶχε τὴν ἐντελῶς ἄφογο ἐκτέλεση τῆς σκηνῆς τοῦ μεθυσμένου θὰ τὸν συμβουλεύαμε νὰ μὴν ξαναπαίξει τὸν Γίφων, δὲν τοῦ στέκει καθόλου ὁ ῥόλος αὐτός. Γιὰ τὸν κ. Κοντογιάννη μόνο χτυπητοὶ κωμικοὶ τύποι χρειάζουνται.

Ὁ κ. Πλούτης νομίζει πῶς βρίσκεται ἀκόμα στὴν Ἐπιθεώρηση Διάβολε δὲν εἶνε εὔκολο νὰ ξεχάσῃ κάνεις ἀμέσως τὰ χοντρὰ χτυπήματα !

Στὸ Ὠδεῖον, μὴ χειρότερα !

Π. Μ.